

FASCINANTNE ČINJENICE ZA ISTRAŽIVAČE BIBLIJE

*Trava se suši, cvijet vene:
ali riječ Boga našega ostaje zauvijek.*

Izaija 40:8

**Povijesno putovanje
Božje Riječi**

Izdavač: Udruženi Istraživači Biblije

Kneza Branimira 18, 44010 Sisak, mob: 098-199-4362, web: www.istrzivaciBiblijeuHrvatskoj.com, 2026 godina

SADRŽAJ

Prvo poglavlje: Autorstvo i vjerodostojnost Biblije	3
Drugo poglavlje: Autor judeo-kršćanske Biblije je autor znanosti	10
Treće poglavlje: Test proročanstva	14
Četvrto poglavlje: Povijesno putovanje Božje pisane Riječi	18
Peto poglavlje: Relativne vrijednosti drevnih rukopisa, Konstantin Tišendorf	27
Šesto poglavlje: Lažni odlomci profesora Konstantina Tišendorfa	31
Sedmo poglavlje: Važnost pažljivog proučavanja	35
Osmo poglavlje: Prijevod engleske Biblije: Kronologija glavnih prijevoda	39
Deveto poglavlje: Ostale fascinantne činjenice o Bibliji	42

PRVO POGLAVLJE:

AUTORSTVO I VJERODOSTOJNOST

BIBLIJE

Nijedna druga knjiga koju je svijet ikada poznavao nema takvu povijest kao Biblija. Njezino podrijetlo i autorstvo, njezina drevnost, njezino čudesno očuvanje usred neviđenog i kontinuiranog protivljenja koje ju je pokušalo uništiti, kao i njezina raznolikost i učenje, čine Bibliju najčudesnijom knjigom koja postoji. To je zbirka sastavljena od šezdeset i šest zasebnih knjiga, koje je napisalo oko četrdeset različitih pisaca, koji su živjeli u razmacima od nekoliko stoljeća, govorili različitim jezicima, bili odgajani u različitim civilizacijama i podložni različitim vladama. Prošlo je preko 1500 godina između Mojsijevih spisa i spisa Ivana Otkrivaatelja. Budući da nijedna druga pouzdana povijest ne seže tako daleko u prošlost kao Biblija, prisiljeni smo uglavnom se osloniti na njezine vlastite unutarnje dokaze o njezinom podrijetlu, autorstvu i razlogu njezina postojanja, a doista i za njezinu vjerodostojnost u svakom pogledu; i nadalje, trebali bismo tražiti takvu potvrdu njezinih izjava kakvu pružaju razum, njezin vlastiti sklad sa samom sobom te s drugim poznatim činjenicama i kasnijim razvojem događaja.

Onaj tko bi odbacio biblijsku povijest kao nedostojnu povjerenja, morao bi na istom temelju odbaciti svu povijest; i da bi bio potpuno dosljedan, ne bi smio vjerovati ničemu što ne potpada pod njegovo osobno zapažanje. Ako su njezine izjave, kada se temeljito razumiju,

proturječne, ili obojene predrasudama, ili dokazano neistinite pozitivnim znanstvenim spoznajama, ili ako kasniji razvoj događaja dokaže da su njezina predviđanja neistinita te time pokažu neznanje ili nepoštenje autora Biblije, tada bismo mogli razumno zaključiti da cijela knjiga nije dostojna povjerenja i trebali bismo je odbaciti. No, ako naprotiv otkrijemo da temeljito razumijevanje Biblije, prema njezinim vlastitim pravilima tumačenja, pokazuje da su njezine izjave u međusobnom skladu; ako ona ne nosi nikakve dokaze pristranog obojenja; ako su se mnoga njezina proročanstva doista ostvarila, a druga dopuštaju buduće ispunjenje; ako se integritet njezinih pisaca očituje u neprikrivenim zapisima, tada imamo razloga vjerovati toj knjizi. Cjelokupno njezino svjedočanstvo – povijesno, proročko i doktrinarno – zajedno stoji ili pada. Znanost je još uvijek u povojima, no u onoj mjeri u kojoj su postignute pozitivne znanstvene spoznaje, one bi trebale potvrditi, i doista potvrđuju, biblijsko svjedočanstvo.

Unutarnji dokazi

Našu prvu jasnu informaciju u vezi sa Svetim pismima pruža uputa dana Mojsiju da zapiše Zakon i povijest u knjigu, te je stavi uz bočnu stranu Kovčega saveza u Šatoru sastanka radi očuvanja. (Izlazak 17:14; 34:27; Ponovljeni zakon 31:9-26) Ova je knjiga ostavljena za vodstvo

narodu. Kasniji pisci s vremena na vrijeme su joj dodavali, a u danima kraljeva čini se da su bili imenovani pisari čiji je zadatak bio voditi pažljivu evidenciju važnih događaja iz židovske povijesti, a ti su zapisi – Samuelova, Kraljevima, Ljetopisi – sačuvani i kasnije uvršteni u Zakon. Proroci se također nisu ograničavali samo na usmeno poučavanje, već su pisali, a u nekim slučajevima imali su pisare koji su bilježili njihova učenja. (Jošua 1:8; 24:26; 1. Samuelova 10:25; 1. Ljetopisa 27:32; 29:29,30; 2. Ljetopisa 33:18,19; Izaija 30:8; Jeremija 30:2; 36:2; 45:1; 51:60.) Kao rezultat toga imamo spise Starog zavjeta, sastavljene od povijesti, proročanstava i Zakona, napisane pod božanskim vodstvom, kao što to dokazuju ovi citati, a također i Pavlovo svjedočanstvo. (2. Timoteju 3:15,16) Svi ti spisi kolektivno su se nazivali Zakon i Proroci, a Hebreje je Bog poučio da ih smatraju spisima od božanskog autoriteta i autorstva, dok su pisci bili samo posrednici preko kojih su ih primili. Izlazak 14:30,31; 19:9; 1. Kraljevima 18:21,27,30,36,39

Politički interesi i religiozno štovanje Izraelaca, pod neposrednim Božjim nadzorom i zaštitom, udružili su se kako bi sačuvali i zaštitili te spise od kvarenja. U vjerskom smislu, s pravom ih se tretiralo s najdubljim poštovanjem, dok su u političkom smislu oni bili jedino jamstvo koje je narod posjedovao protiv despotizma. Vrlo mala pogreška u prepisivanju često bi ih navela da unište taj primjerak i započnu ispočetka. Josip Flavije kaže da se kroz sva minula stoljeća nitko nije usudio dodati, oduzeti ili premjestiti išta iz Svetih spisa.

U vrijeme degeneracije židovske nacije, pod idolopokloničkom upravom Roboamovih nasljednika, ovi su Sveti spisi pali u zaborav i gotovo su se prestali koristiti, iako se čini da nikada nisu bili uklonjeni sa svog mjesta. U reformaciji koju je proveo Jošija, oni su ponovno

izneseni na svjetlo dana. Još jednom, u babilonskom sužanjstvu, Izraelci su izgubili ovu knjigu iz vida, iako se čini da su se običavali okupljati u malim grupama u Babilonu kako bi ih poučavali pisari, koji su Zakon podučavali bilo iz sjećanja ili iz kopija koje su posjedovali. Po povratku Židova u Jeruzalem, Sveto pismo je ponovno izneseno, a Ezra i njegovi pratitelji čitali su Zakon narodu, komentirajući ga i objašnjavajući. (Nehemija 8:1-8) Ovo javno čitanje Svetog pisma bio je jedini način da se ono održi pred narodom, budući da tisak još nije bio poznat, a cijena rukopisnog primjerka bila je izvan dosega običnog naroda, od kojih je vrlo malo tko znao čitati.

U vrijeme prvog dolaska našega Gospodina, ti starozavjetni spisi postojali su uglavnom onakvi kakve ih imamo danas, po pitanju sadržaja i rasporeda. Jedan od najsnažnijih dokaza autentičnosti spisa Starog zavjeta nalazi se u činjenici da su se naš Gospodin i apostoli neprestano pozivali na Zakon i proroke kao autoritet, te da Gospodin, iako je osuđivao korumpiranost židovske Crkve i njezine tradicije kojima su poništavali Božju Riječ, nije niti nagovijestio bilo kakvu iskvarenost u tim Svetim spisima, već ih preporučuje, poziva se na njih i citira ih kao dokaz svojih tvrdnji. Zapravo, različiti dijelovi cijele knjige povezani su međusobnim odobravanjem različitih pisaca, tako da odbaciti jednog znači narušiti cjelovitost cjeline. Svaka knjiga nosi vlastito svjedočanstvo i stoji na vlastitim dokazima vjerodostojnosti, a ipak je svaka knjiga povezana sa svim ostalima, kako njihovim zajedničkim duhom i skladom, tako i njihovim međusobnim potvrđivanjem. Obratite pozornost, na primjer, na potvrdu izvještaja o stvaranju u zapovijedi Zakona koja se odnosi na dan odmora, a nalazi se u Izlasku 20:11.

Usporedite Ponovljeni zakon 23:4,5; Jošua 24:9; Mihej 6:5; 2. Petrova 2:15; Juda 11-13; Izaija 28:21; Habakuk 3:11; Matej 12:40.

Novi zavjet

Najraniji poznati primjerak Novog zavjeta napisan je na sirijskom jeziku. Njegov se datum procjenjuje na oko 100. godine po. Kr. Čak i u to rano vrijeme sadržavao je iste knjige kao i danas, s iznimkom Druge Petrove poslanice, Treće Ivanove poslanice, Judine poslanice i Knjige Otkrivenja. A za ove izostavljene knjige znamo da su napisane pred kraj prvog stoljeća i vjerojatno u to vrijeme nisu bile naširoko cirkulirane među kršćanskim skupštinama. Međutim, sve knjige Starog i Novog zavjeta, u obliku u kojem ih imamo sada, pojavljuju se u grčkom Sinajskom rukopisu, najstarijem poznatom grčkom rukopisu čiji je datum oko 350. godine po. Kr.

Prvih pet knjiga Novog zavjeta su povijesne prirode te predstavljaju jasan i povezan izvještaj o životu, karakteru, okolnostima, učenjima i djelima Isusa iz Nazareta, koji je tvrdio da je Mesija obećan u spisima Starog zavjeta, i koji je tu svoju tvrdnju u potpunosti potkrijepio. Četiri izvještaja evanđelista, iako se razlikuju po frazeologiji, slažu se u svojim izjavama, pri čemu svaki od njih bilježi neke važne stavke koje su ostalima, čini se, promaknule. Ovi su evanđelisti svjedočili o onome o čemu su imali pozitivno znanje. Apostol Ivan kaže: "Što smo vidjeli i čuli, navješćujemo vama... što bijaše od početka [od početka Gospodinove službe], što smo čuli, što smo svojim očima vidjeli, što smo promatrali i što su naše ruke opipale o Riječi života; jer se život očitova, i vidjeli smo, i svjedočimo." (1. Ivanova 1:1-3) Oni također svjedoče da su vidjeli Krista nakon njegovog uskrsnuća. Peta knjiga predstavlja dragocjen izvještaj o djelima apostola nakon

njihovog pomazanja svetim duhom, o osnivanju kršćanske Crkve i o prvom propovijedanju radosne vijesti poganima.

Apostolske poslanice bile su pisane raznim lokalnim skupštinama ili crkvama, s uputom da se javno čitaju i da se razmjenjuju među crkvama; a njihovi su pisci za njih polagali pravo na isti autoritet koji je bio dodijeljen i spisima Starog zavjeta. (1. Solunjanima 5:27; Kološanima 4:16; 2. Petrova 3:2,15,16; Hebrejima 1:1,2 i 2:1-4) Ova pisma i pet povijesnih knjiga koja su, kao što su činila, polagala pravo na božanski autoritet jednak onom starozavjetnih spisa, razne su skupštine rane crkve čuvale i pazile s posebnom pozornošću, i pozivale su se na njih kao na autoritet u pitanjima doktrine.

Novi zavjet završen je Isusovim Otkrivenjem apostolu Ivanu potkraj prvog stoljeća po. Kr., nakon čega su se sveti spisi počeli skupljati radi trajnijeg očuvanja. Izvorni primjerci i Starog i Novog zavjeta, naravno, davno su nestali, a smatra se da je najstariji rukopis (Sinajski) napisan otprilike tri stoljeća nakon Kristove smrti. Oni ranijeg datuma ili su uništeni u progonstvima od kojih je crkva patila, ili su se istrošili upotrebom. Ovi najstariji rukopisi čuvaju se s velikom pažnjom u muzejima i knjižnicama Europe.

Tijekom srednjeg vijeka, kada su prevladavali neznanje i korupcija, a Biblija bila skrivena u samostanima daleko od naroda, Bog je i dalje vodio svoje djelo, čuvajući Pismo od uništenja čak i usred Sotonine utvrde, otpadničke Rimske crkve. Omiljeno zanimanje redovnika tijekom srednjeg vijeka bilo je prepisivanje rukopisa Novog zavjeta, koje su cijenili više kao relikvije nego kao Božju živu i autoritativnu Riječ. Kaže se da danas postoji više od dvije tisuće takvih rukopisa, iz različitih razdoblja od četvrtog do petnaestog stoljeća. Tiha osamljenost tih redovnika pružala im je posebne

prilike za pažljivo prepisivanje, pa su se ponekad godinama bavili prepisivanjem jednog jedinog rukopisa.

Pouzdanost današnjih prijevoda

U nekim umovima postoji ideja da su se Pisma tijekom stoljeća uvelike iskvarila, te da su stoga vrlo nesiguran temelj za vjeru. Međutim, oni koji su upoznati s načinom na koji su se drevni rukopisi Pisma stoljećima čuvali, pažljivo prepisivali, marljivo uspoređivali i prevodili od strane pobožnih i učenih lingvista, spremni su uvidjeti da takva ideja nipošto nije točna niti razumna. Danas su osigurana izdašna sredstva, kako unutarnja tako i vanjska, tako da pažljiv proučavatelj može otkriti bilo kakvu pogrešku koja se mogla potkrasti uslijed prijevare ili nezgode. Iako u našem uobičajenom engleskom prijevodu postoje neke pogreške u prijevodu i nekoliko interpolacija (neinspiriranih umetnutih riječi), u cjelini učenjaci priznaju da je on izvanredno dobar prijepis Svete Riječi.

Prije izuma tiska, prepisivanje Svetog pisma bilo je vrlo sporo i zamorno te je nosilo znatnu mogućnost pogreške u transkripciji, poput slučajnog izostavljanja riječi ili odlomka, zamjene jedne riječi drugom, ili pogrešnog razumijevanja riječi kada je prepisivač pisao prema diktatu druge osobe. A opet, ponekad bi se marginalna bilješka mogla zamijeniti za dio teksta i kao takva prepisati. No, iako se nekoliko pogrešaka uvuklo na takve načine, a nekoliko drugih čini se da je namjerno umetnuto, različite su okolnosti djelovale, i kako bi očuvale integritet Svetih spisa, i kako bi razotkrile sve pogreške koje su se u njih uvukle.

Vrlo rano u kršćanskom razdoblju napravljeni su prijevodi novozavjetnih spisa na nekoliko jezika, a različite frakcije koje su se rano razvile i

nastavile postojati – iako su možda imale želju dodati ili oduzeti od izvornog teksta kako bi svojim tvrdnjama dale privid biblijske podrške – međusobno su se nadzirale kako to ne bi učinile, te bi, da su uspjele iskvariti tekst na jednom jeziku, drugi prijevod to učinio očitim.

Tijekom mračnog srednjeg vijeka, Sveto pismo je praktički bilo odbačeno, budući da su ga istisnuli dekreti papa i sabora. Biblijska učenja nisu imala utjecaja na mase ljudi koji nisu posjedovali primjerke – niti bi ih mogli čitati čak i da su ih imali. To je, bez sumnje, učinilo ozbiljnu izmjenu teksta nepotrebnom, u vremenu kada su odvažni, pokvareni ljudi imali izobilnu moć to učiniti. Tako je dubina neznanja u mračnom srednjem vijeku poslužila kako bi zaštitila i očuvala čistom Božju Riječ, tako da je njezino jasno svjetlo posebno zasjalo na dva kraja evanđeoskog doba. (1. Korinćanima 10:11) Ono malo interpolacija u koje su se usudili upustiti, kao podršku lažnim tvrdnjama papinstva, napravljeno je upravo kada se tama srednjeg vijeka spuštala na čovječanstvo, a sada se očituju u svojoj apsurdnosti zbog nedostatka sklada s kontekstom, zbog svog antagonizma s drugim pismima te zbog njihove odsutnosti u najstarijim te najpotpunijim i najpouzdanijim rukopisima.

Nadahnuće Biblije

Biblija tvrdi da je knjiga napisana pod božanskim nadahnućem. Riječ nadahnuti znači udahnuti, uliti, ispuniti, inhalirati – kao što se pluća nadahnjuju zrakom. (Vidi Websterov rječnik) Stoga, kada se kaže da su određena pisma ili spisi pobožnih ljudi dani od Boga nadahnućem (2. Timoteju 3:16), to znači da su ti ljudi bili na neki način, bilo čudesnim ili prirodnim putem, nadahnuti ili dovedeni pod utjecaj Boga; kako bi ih On mogao koristiti u govoru ili pisanju onih

rijeći za koje je On želio da se izraze. Proroci i apostoli svi su tvrdili da posjeduju takvo nadahnuće. Petar kaže: "Nikada proroštvo ne bi ljudskom voljom doneseno, nego su ljudi govorili od Boga, potaknuti od svetog Duha." (2. Petrova 1:21) Preko Mojsija imamo Božji Zakon i jedinu postojeću vjerodostojnu povijest čovječanstva od Adamovog stvaranja pa sve do njegovog vremena, pokrivajući razdoblje od oko 2500 godina. Iako su Mojsije i ostali biblijski pisci bili sveti ljudi, nadahnuti čistim motivima i svetom revnošću, te iako osobni ponos, ambicija i tome slično nisu bili dio njihovog duha, učimo da je Mojsije bio nadahnut spoznajom o Božjem Zakonu – kako u njegovim velikim načelima, tako i u pojedinostima njegovih tipičnih ceremonijala – putem izravne objave od Boga na gori Sinaj, a za neke točke dužnosti i kod gorućeg grma na Horebu itd. Što se tiče njegovih povijesnih spisa, Mojsija je Bog očito vodio u prikupljanju i iznošenju, u sadašnjem potpunom i povezanom obliku, povijesti svijeta sve do njegovih dana, koja je zapravo velikim dijelom bila povijest njegove vlastite obitelji unazad do Adama, s izvještajem o stvaranju koji je Bog nedvojbeno dao Adamu dok je još bio u zajedništvu u Edenu. Niti ispravno prenošenje obiteljskih informacija koje pokrivaju razdoblje od preko 2300 godina ne izgleda nemogućim ili podložnim zagađivanju, kao što bi to bilo danas; jer, osim činjenice da se prenosilo preko bogobojazne obiteljske loze Šeta, treba imati na umu da u to vrijeme tijela, mozgovi i sjećanja ljudi nisu bili toliko slabi kao što su danas, i kao što su bili nakon potopa; i konačno, zato što dugi životi dvojice ljudi povezuju Adama s Abrahamovom obitelji, obitelji milosti saveza, te s Izakom, tipičnim sjemenom obećanja.

Ta dva čovjeka bili su Metušalah i Šem. Metušalah je imao više od 200 godina kada je Adam umro te je stoga imao obilje prilika za

informacije iz prve ruke; a Šem, Noin sin, živio je u isto vrijeme kad i Metušalah tijekom 98 godina, a s Izakom 50 godina. Tako su ova dva živuća, bogobojazna čovjeka djelovala kao Božji povjesničari za priopćavanje Njegovih objava i postupanja obitelji u kojoj su bila usredotočena obećanja, čiji je jedan od budućih nasljednika bio i Mojsije. Uz ove činjenice, imamo i izjavu Josipa Flavija da su Metušalah, Noa i Šem, godinu dana prije potopa, urezali povijest i otkrića svijeta na dva spomenika od kamena i opeke koji su još uvijek stajali u Mojsijevo vrijeme. Što se tiče spisa proroka, njihovi predani, pobožni životi svjedoče o njihovoj iskrenosti. Njihovi životi bili su utrošeni za Boga i za obranu pravednosti, a ne radi dobitka i svjetovne slave. A što se tiče dokaza da je Bog djelovao preko njih i da su oni samo izražavali Njegove poruke, kao što to Petar izjavljuje, njih pronalazimo u ispunjenju njihovih predviđanja.

Ovo nas dovodi do ispitivanja nadahnuća Novog zavjeta. O četiri evanđeoska izvještaja i knjizi Djela apostolskih, koji su tek povijesni narativi, moglo bi se sa znatnom snagom argumentirati da nikakvo nadahnuće nije bilo potrebno. Ali moramo se sjetiti da, budući da je bila Božja volja da se važna djela i učenja Isusa i njegovih učenika prenesu za informiranje i vođenje njegove Crkve kroz cijelo doba, bilo je neophodno da Bog, iako ostavljajući piscima slobodu da zabilježe te istine u svojim raznolikim stilovima izražavanja i slaganja, ipak vrši nadzor nad Svojim djelom. U tu svrhu činilo bi se razumnim da će On učiniti da okolnosti, i ostalo, prizovu u sjećanje jednog ili drugog od ovih ljudi stavke i pojedinosti koje bi inače, u tako sažetom prikazu ovako važnih stvari, bile previdi. A to nije bilo ništa manje djelo Božjeg duha, moći ili utjecaja nego uočljivije i specifičnije manifestacije preko proroka.

Apostol Petar nam govori da proroci iz starih vremena često nisu razumjeli vlastite izjave, kao što i sami priznaju (1. Petrova 1:12; Daniel 12:4,8-10); a mi bismo se trebali prisjetiti da su dvanaestorica apostola (savlom / Pavlom koji je zauzeo Judino mjesto – Galaćanima 1:17; 1. Timoteju 2:7) ne samo ispunjavali dužnost apostola – ili posebno postavljenih učitelja i tumača evanđelja Novog saveza – nego su također, osobito Petar, Pavao i Ivan, ispunjavali dužnost proroka, te im nije bio dan samo duh mudrosti i razumijevanja kojim im je omogućeno shvatiti i objasniti ranija mračna proročanstva, nego vjerujemo da su osim toga bili pod takvim Gospodinovim vodstvom i nadzorom da su njihova ukazivanja na stvari iz budućnosti njihova vremena, stvari koje se stoga tada još nisu u potpunosti razumjele, bile tako usmjeravane da su bile istinite u mjeri koja je daleko nadilazila njihovo shvaćanje, te su shodno tome bile isto onako doista proročanske poput izjava starozavjetnih proroka. Ilustracije toga možemo pronaći u Otkrivenjima apostola Ivana, u Petrovom simboličnom opisu Gospodinova dana (2. Petrova 3:10-13), te u brojnim referencama na isto razdoblje i od strane Pavla, među kojima je bilo nekih stvari koje je bilo teško razumjeti čak i Petru (2. Petrova 3:16) a samo djelomično tada i samom Pavlu. Ovom je potonjem, međutim, bilo dopušteno vidjeti buduće stvari jasnije nego drugima u njegovo vrijeme, a u tu svrhu bile su mu dane posebne vizije i objave koje nije smio obznani drugima (2. Korinćanima 12:1-4), ali koje su ipak utjecale i obojile njegova kasnija učenja i njegove poslanice. A te iste stavke koje su Petru bile čudne i koje je nazivao "teškima za razumijevanje", upravo su te stavke koje sada, u Božje pravo vrijeme, za koje su i namijenjene, tako veličanstveno rasvjetljuju ne samo Petrova

proročanstva i Ivanovo Otkrivenje, već cijelu Riječ i Božji plan, "da čovjek Božji bude savršeno opremljen". 2. Timoteju 3:16,17

Da je rana crkva spise i učenja apostola smatrala drugačijima od svih ostalih po autoritetu, očituje se iz ranog svrstavanja ovih spisa zajedno te njihovog držanja odvojenima od ostalih dobrih spisa drugih dobrih ljudi, budući da su ovi bili apokrifni (nenadahnuti). A ipak je bilo, čak i u danima apostola, ambicioznih ljudi koji su naučavali drugo evanđelje te za sebe tražili počasti posebnog autoriteta kao učitelja ništa manjeg autoriteta od dvanaestorice apostola. Ambiciozni ljudi iste vrste s vremena na vrijeme bi se pojavili i nakon toga. Ovi nazovi-apostoli – hvalisavi, svojevoljni, naduti – imaju "drugo evanđelje", izopačenje Kristovog evanđelja; i povrh svega preziru i pokušavaju diskreditirati riječi apostola Pavla koji je tako jasno, snažno i logično uzdignuo zastavu vjere te ukazao na križ – na otkupninu – kao siguran temelj, i koji je tako jasno pokazao da će se pojaviti lažni apostoli i mnoge zavesti. 1. Timoteju 2:3-6; Matej 24:11

Za pisanje Božjeg plana nije bilo potrebno samo nadahnuće, već je potrebno i nadahnuće Svevišnjega kako bi se ta objava mogla razumjeti; ipak, to nadahnuće je drugačije vrste. Kada je netko spoznao da je grešnik, slab, nesavršen i osuđen, i prihvatio je Krista kao svog Otkupitelja, te pun ljubavi i cijenjenja posvetio svoje srce (svoj um, svoju volju) Gospodinu, Bog je uređio da takvo posvećenje prirodnog uma donosi jedan novi um. Ono otvara put za primanje svetog uma ili volje Božje, izražene kroz Njegovu pisanu riječ. I kada je primljena u takvo dobro, pošteno, posvećeno srce, ona to srce informira i otvara oči razumijevanja, tako da s tog novog stajališta (Božjeg stajališta) mnoge stvari poprimaju sasvim drugačiji aspekt, a između ostalog i biblijska učenja, koja se postupno otvaraju kako se stavka

za stavkom Božanskog plana ispunjava, a nove značajke tog plana koji se otkriva postaju prikladne za razumijevanje, i sa novog stajališta procijenjene i prihvaćene. Baš kao što i kod astronoma blisko promatranje već prepoznatih činjenica i utjecaja često vodi do toga da u određenim smjerovima traže do sada neotkrivene planete, koje i pronadu, tako je i s tražiteljima duhovnih istina; jasno razumijevanje i blisko proučavanje poznatog plana vodi postepeno, korak po korak, do otkrivanja drugih detalja, dosad nezapaženih, od kojih svaki samo dodaje ljepoti i skladu prethodno uočenih istina. Tako jest da "put pravednika je poput jutarnje svjetlosti, koja sja sve jače do potpunog dana." Izreke 4:18

Ipak, takvo nadahnuće, zajedničko svoj posvećenoj djeci Božjoj, razmjerno njihovom razvoju, treba se kritički razlikovati od posebnog

vodstva i zaštićenog nadahnuća dvanaestorice apostola, koje je Bog posebno imenovao da budu učitelji crkve i koji nemaju nasljednika u ovoj službi. Samo su dvanaestorica bila "izabrana" i sa smrću apostola kanon Pisma je zatvoren, jer je Bog ondje dao punu i potpunu objavu Svoga plana za čovjekovo spasenje. Pavao jasno izražava ovu misao kada izjavljuje da su Sveta pisma u stanju učiniti mudrima za spasenje te da su dovoljna. Kada, dakle, uzmemo u obzir cjelovitost, sklad, čistoću i veličanstvenost Biblije, njenu starost i čudesno očuvanje kroz oluje i propadanja duga preko šest tisuća godina, mora se priznati da je to najčudesnija knjiga; i oni koji su je naučili čitati s razumijevanjem, koji u njoj vide veliki plan vjekova, ne mogu posumnjati da je Bog bio njezin nadahnuti Autor, baš kao i njezin Očuvatelj. Njena jedina paralela je knjiga prirode čiji je Autor isti taj Veliki Tvorac.

DRUGO POGLAVLJE:

AUTOR JUDEO-KRŠĆANSKE BIBLIJE

JE AUTOR ZNANOSTI

Znanost je sustavno znanje o fizičkom ili materijalnom svemiru stečeno zapaženim činjenicama. Sveti spisi svih religija sadrže sustav vjere, no svaki od njih iznosi tvrdnje koje pružaju jedinstveno valjan test za dokazivanje njihove autentičnosti. Ako su njihova znanstvena zapažanja u stvarnosti praznovjerja koja odražavaju kulturu u kojoj su napisana, ove takozvane svete knjige diskvalificirane su kao nadahnuta Božja Riječ. Ako se znanstvena zapažanja bilo kojeg od ovih navodnih Svetih pisama doista slažu sa znanstvenim činjenicama danas, tada je ta Biblija nadahnuta Riječ pravog i živog Boga. Zašto? Stvoritelj i Bog svemira autor je znanstvenih zakona koji upravljaju Njegovim svemirom. Samo je Bog znanosti mogao uzrokovati da znanstvene činjenice budu zapisane u knjizi – Bibliji – stotinama, a u nekim slučajevima i tisućama godina prije nego što ih znanstvenici otkriju. Sljedeće su primjeri izvanrednih znanstvenih zapažanja pronađenih u judeo-kršćanskoj Bibliji.

Što drži Zemlju: Prije tri tisuće godina hinduistički su spisi zabilježili da Zemlja počiva na leđima nekoliko ogromnih slonova. Slonovi su počivali na leđima vrlo velike kornjače koja je plivala u moru. Grčka mitologija tvrdi da je bog Atlas držao Zemlju na svojim ramenima. Ali naša Biblija u Jobu 26:7 kaže da Bog "Zemlju objesi ni o što". Kakva izvanredna činjenična tvrdnja.

Zemlja je obješena u svemiru. Ništa je ne drži. Kako je Job znao ovu znanstvenu činjenicu? Samo mu je Bog to mogao otkriti.

Ravna nasuprot okrugloj Zemlji: Tisućama godina ljudi su vjerovali da je Zemlja ravna. To se poučavalo i u hinduističkim i u budističkim spisima. U 16. stoljeću po. Kr. (1500-ih), prvi je brod oplovio svijet. To je dokazalo da je Zemlja okrugla. Ali okrugla Zemlja bila je zabilježena u judeo-kršćanskoj Bibliji mnogo prije nego što ju je čovjek otkrio. Prorok Izaija (40:22) govorio je o "krugu zemaljskom". Salomon je napisao: "On [Bog] je opisao krug na licu bezdana." (Izreke 8:27) U 20. stoljeću (1900-ih), Arapi su govorili o nevjernicima koji su gurnuti preko ruba u svemir. Prije otprilike 3000 godina, naša je Biblija rekla da je Zemlja okrugla. To nije bilo otkriveno sve do prije 500 godina.

Sunce, mjesec i zvijezde: Drevni su se ljudi bojali sunca, mjeseca i zvijezda. Mislili su da su to živi bogovi. Ali prije više od 5000 godina, judeo-kršćanska Biblija u prvom poglavlju Postanka istaknula je da su sunce, mjesec i zvijezde materijalni objekti koje je Bog stvorio. Sjetite se, naš Bog tvrdi da je On jedan i jedini Bog. To dokazuje da sunce, mjesec i zvijezde koje je On stvorio nisu bogovi. Pomrčine su primjer onoga čega su se ljudi bojali. Pomrčina se događa kada Zemlja ili Mjesec blokiraju sunčevu svjetlost. Mjesec je sjajan jer reflektira sunčevu svjetlost.

Ali kada Zemlja blokira tu svjetlost, Mjesec izgleda kao da nestaje. Neke su religije naučavale da su se pomrčine događale kada se mjesec naljutio na Zemlju i okrenuo svoje lice. Kinezi su vjerovali da je pomrčinu uzrokovala zvijer-demon koja je jela sunce. Bog je rekao Jeremiji (10:2): "Ovako govori Jahve: Ne učite se putu pogana i ne plašite se znakova nebeskih; jer se pogani njih plaše." Bog je nastavio uvjeravati Jeremiju da je svemir pod Njegovom kontrolom. (Jeremija 10:2) Kasnije su znanstvenici naučili da nebeska tijela nisu živa i da ih se čovjek ne treba bojati. Tisućama godina prije nego što su znanstvenici otkrili da su planetarna tijela neživa, judeo-kršćanska Biblija sadržavala je ovu znanstvenu činjenicu.

Dno oceana: Sve do modernog doba, ljudi su mislili da je dno oceana pjeskovito poput pustinje i u obliku tanjura. To je vrijedilo čak i za geologe prije 20. stoljeća. Ali u 20. stoljeću, oceanografi su otkrili da more ima mnogo dubokih dolina ili kanjona - najdublji su nazvani jarcima. Marijanska brazda u Pacifiku toliko je duboka da kada bi se Mount Everest (visok oko 8840 metara) ispustio u nju, vrh bi još uvijek bio milju ispod površine vode. Atlantski ocean sadrži podvodni planinski lanac dug oko 16 000 kilometara. Prije gotovo 3000 godina judeo-kršćanska Biblija govorila je o dolinama i planinama mora. U Psalmu 18:15 (NIV) David je pisao o Bogu kao Stvoritelju "dolina morskih". Bog je upitao Joba (38:16 NIV): "Jesi li hodao po udubinama [dolinama] morskim?" Prorok Jona bio je bačen s broda i govorio je o padu do dna planina u moru. Jona 2:6

Morske staze: U 19. stoljeću (1800-ih), Matthew Maury, časnik u mornarici Sjedinjenih Država, volio je čitati svoju Bibliju. Jednog je dana Maury čitao o vlasti koja je čovjeku dana nad životinjama u 8. Psalmu. Bio je zapanjen što taj stih govori o ribama i svim stvorenjima koja

plivaju "stazama morskim". Morske staze? - nikada nije znao da takvo što postoji. Odlučan pronaći te staze, Maury je otkrio da oceani imaju mnoge struje, poput riječnih puteva koji teku kroz more. Maury je napisao prvu knjigu o oceanografiji i postao poznat kao pronalazač staza mora - otac moderne navigacije. Ideju o oceanskim strujama dobio je čitajući Psalm 8:8 koji je prije otprilike 3000 godina napisao kralj David, koji je pisao potaknut Duhom Božjim, a vjerojatno nikada nije ni vidio ocean.

Munja, grmljavina i kiša: U drevna vremena, većina je vjerskih spisa naučavala da su munje projektili koje u bijesu bacaju njihovi bogovi. U Kini, taoistički su spisi na dugu gledali kao na smrtonosnog kišnog zmaja. U konfucijanskim spisima, božica munje bacala bi svjetlost na predviđene žrtve kako bi bogu grmljavine omogućila precizno lansiranje njegovih smrtonosnih strijela. Neki su pokušavali kopljima probušiti rupe u oblacima kako bi pala kiša. Hinduistički su spisi savjetovali da se žaba s otvorenim ustima zaveže za pravo stablo i izgovore prave riječi te će pasti kiša. Naša Biblija također govori o kiši, munjama i olujama. Ali ona ne sadrži nijednu od ovih praznovjernih ideja koje se nalaze u drugim takozvanim svetim spisima. Judeo-kršćanska Biblija naučavala je da zemaljske vremenske prilike slijede pravila i cikluse. Postanak 8:22: "Sve dok zemlja bude stajala, sjetva i žetva, studen i vrućina, ljeto i zima, dan i noć neće prestati." Job je izjavio (28:26): "Kad je kiši propise [pravila] dao, i put za munju gromovnu." Stoljećima kasnije, znanstvenici su počeli uviđati ta pravila za kišu. Padanje kiše dio je procesa zvanog kruženje vode: sunce isparava vodu iz oceana; ta se para diže i postaje oblaci; oni padaju natrag na zemlju kao kiša, skupljaju se u potocima i rijekama i vraćaju se natrag u ocean. Prije otprilike 300 godina, Galileo je otkrio ovaj

ciklus, ali začudo, Pisma su opisala taj ciklus stoljećima prije. Prorok Amos (9:6) napisao je da Bog "zove morske vode, i izlijeva ih na lice zemlje." Zapravo, znanstvenici tek počinju u potpunosti razumijevati Božje "propise ili pravila za kišu." Od 68. g. pr. Kr. smatralo se da nekako grmljavina pokreće padanje kiše. Sada znanstvenici počinju shvaćati da, kao što je navedeno u Jobu 28:26, munja pokreće padanje kiše. Job je to znao prije 3000 godina.

Zvijezde nebeske: Sjećate li se priče o Jobovim tugama? Job je bio izuzetno bogat i uživao u predivnoj obitelji. Zatim je uslijedila tragedija. Izgubio je bogatstvo, djeca su mu ubijena, a žena ga je napustila. Zatim je Job ležao u neizrecivim bolovima, prekriven čirevima od glave do pete. Sve je to bilo previše za Joba i on je optužio Boga da je nepravedan. U odgovoru, Bog je samo postavio pitanja u vezi s čudima Svoga stvaranja. Tri od tih pitanja koja se nalaze u Jobu 38:31, 32, ilustriraju dinamičnu logiku koju prenosi Autor znanosti:

Orion: "Možeš li... razriješiti veze Oriona?" Garrett P. Serviss, poznati astronom, napisao je o Orionovom pojasu u svojoj knjizi Zanimljivosti neba (Curiosities of the Sky): "Trenutno se ovaj pojas sastoji od gotovo savršene ravne linije, niza zvijezda druge magnitude na otprilike jednakim razmacima i zapanjujuće ljepote. S vremenom će se, međutim, dvije desne zvijezde, Mintaka i Alnilam, približiti jedna drugoj i formirati dvostruku zvijezdu vidljivu golim okom; dok će treća, Alnitak, otploviti prema istoku tako da pojas više neće postojati." Ove zvijezde koje vidimo kako tvore jednu od veza Oriona su poput tri broda na pučini koja su se u ovom trenutku slučajno našla u istoj liniji, ali će u budućnosti biti razdvojena tisućama milja oceana. Plove prema

različitim lukama – putuju u različite kutke svemira. Stoga se veze Oriona razrješuju i s vremenom će se raspasti.

Vlašići (Plejade): "Možeš li svezati slatke utjecaje Vlašića?" Sedam zvijezda Plejada u stvarnosti su grupacija od 250 plamtećih sunaca koja sva putuju zajedno u jednom zajedničkom smjeru. Iz Zvezdarnice Lick stigla je ova izjava dr. Robert J. Trumpler: "Zvijezde Plejade tako se mogu usporediti s jatom ptica, koje lete zajedno prema udaljenom cilju. To ne ostavlja sumnju da Plejade nisu privremeno ili slučajno nakupljanje zvijezda, već sustav u kojem su zvijezde povezane bliskim srodstvom." Bez ikakvog spominjanja Knjige o Jobu, dr. Trumpler je objavio da ova otkrića dokazuju upravo ono što je Bog rekao: "Možeš li svezati slatke utjecaje Vlašića?" Drugim riječima, možete li ih držati povezane zajedno tako da ostanu obitelj sunaca?

Arktur: "Možeš li voditi Arktura s njegovim sinovima?" Garrett P. Serviss napisao je: "Arktur, jedno od najvećih sunaca u svemiru, trkač je čija brzina leta iznosi 257 milja u sekundi. Arktur, imamo sve razloge vjerovati, posjeduje tisuće puta veću masu od našeg sunca." Naše sunce putuje samo oko 20 kilometara u sekundi, ali Arktur putuje oko 414 kilometara u sekundi! Daljnje zapažanje Arktura od strane Servissa otkriva: "Mogao bi se skrenuti u novu putanju bliskim približavanjem velikom suncu, ali mogao bi ga zaustaviti samo izravni sudar s tijelom ogromne mase. Uz iznimku takvih nezgoda, on mora, koliko možemo vidjeti, nastaviti dalje sve dok ne prođe kroz naš zvjezdani sustav, odakle može pobjeći i proći u svemir onkraj te se možda pridružiti nekom od onih drugih otočnih svemira..."

Charles Burckhalter, iz Zvezdarnice Chabot, dodao je zanimljivu bilješku u vezi ovog velikog sunca: "Ova velika brzina smješta Arktur u onu vrlo malu klasu zvijezda koje su same po sebi zakon... Arktur je bjegunac. Newton navodi da brzina zvijezde pod kontrolom nije veća od oko 40 kilometara u sekundi, a Arktur ide oko 414 kilometara u sekundi. Stoga, kombinirana privlačnost svih zvijezda koje poznajemo ne može ga zaustaviti niti čak skrenuti s njegovog puta." Kada je gospodinu Burckhalteru skrenuta pozornost na ovaj tekst u Knjizi o Jobu, on ga je proučavao u svjetlu modernih otkrića i dao izjavu koja je privukla pažnju cijelog svijeta: "Proučavanje Knjige o Jobu i njezina usporedba s najnovijim znanstvenim otkrićima dovela me do zrelog uvjerenja da je Biblija nadahnuta knjiga i da ju je napisao Onaj koji je stvorio zvijezde." Doista, Arktur i njegovi sinovi nisu puki bjegunci. Neće se sudariti. Zašto? Bog ih vodi.

Ove znanstvene činjenice zabilježene u Knjizi o Jobu o Plejadama, Orionu i Arkturu anticipirale su znanstveno otkriće za gotovo 3000 godina. Znanstvenici su tek u dvadesetom stoljeću otkrili

ove zapanjujuće činjenice, a ipak su one bile zabilježene u knjizi o Jobu prije gotovo 3000 godina. Neki otpisuju povijest o Jobu kao starozavjetni folklor. Međutim, izvještaj o Jobu ne može se osporiti. U Jobovoj nevolji, Bog mu je govorio: Ja brinem o detaljima svemira, sumnjaš li da ne samo da brinem o detaljima tvog života, nego imam i sposobnost riješiti tvoje probleme? Vjeruj da postoji dobar razlog zbog kojeg dopuštam ove tragedije. Sjeti se Jobe, ja radim iz perspektive tvoje vječne dobrobiti.

Judeo-kršćansko Sveto pismo iznijelo je znanstvena zapažanja koja je stoljećima kasnije potvrdila moderna znanost, dok su spisi drugih religija samo odražavali praznovjerja svoje kulture. Kako je judeo-kršćansko Sveto pismo moglo anticipirati znanstveno otkriće za 3000 godina? Svetu Bibliju pisali su ljudi nadahnuti od Stvoritelja svemira - Boga znanosti. "Sveti ljudi Božji govorili su kako su bili potaknuti svetim duhom." (2. Petrova 1:21) Samo je judeo-kršćanska Biblija Božanska Objava koju je pružio naš beskonačni Stvoritelj da bi nas usmjerio na putu u vječnost.

TREĆE POGLAVLJE:

TEST PROROČANSTVA

Nasuprot popularnom kršćanskom mišljenju, kršćanska religija nije većinska svjetska religija. Manje od jedne trećine svjetske populacije svrstava se u kršćane. Zapravo, to je precjenjivanje. Islam je najveća i najbrže rastuća svjetska religija. Svaka svjetska religija ima svoje Sveto pismo koje opisuje njezinog boga ili bogove. Kako znamo koje je pravo? Svaka od ovih Biblija sadrži sustav vjere pomoću kojeg vjernik navodno uspostavlja odnos sa svojim Bogom (bogovima).

Bog judeo-kršćanske Biblije prilično je ekskluzivan. On objavljuje (Izaija 44:6): "Ja sam prvi, ja sam i posljednji; osim mene Boga nema." A judeo-kršćanski Bog to može i dokazati. Iako je judeo-kršćanska Biblija također sustav vjere, ona sadrži ugrađeni kamen kušnje kako bi se dokazalo da je njezin Bog jedini pravi Bog. Zapravo, judeo-kršćanski Bog u Izaiji 43:9-12; 44:11-20, izaziva sve druge pretenzije na božanstvo i identificira sve druge bogove onakvima kakvi jesu – kao tvorevinu i maštu ljudi koji ih obožavaju.

Što je taj izazov Onoga koji tvrdi da je jedini pravi Bog? "Ja sam Bog, i nema drugoga sličnog Meni, koji od početka objavljujem svršetak i od davnine ono što se još nije zbilo..." (Izaija 46:9,10) "Prijašnje sam stvari davno objavio, iz mojih su usta izašle, i ja sam ih obznanio. Iznenada sam djelovao, i one su se dogodile. Zato sam ti ih i objavio davno, prije nego što su se

dogodile obznanio sam ti ih. Da ne bi rekao: 'Moj idol ih je učinio, i moj rezani lik i moj lijevani lik su ih zapovjedili.'" Izaija 48:3,5

Samo bi svemogući i sveznajući Bog, Stvoritelj i Arhitekt čovjekove sudbine, mogao prореći događaje ljudske povijesti. Izvan nekoliko nejasnih izjava, nijedna druga biblija svjetskih religija ne sadrži proročanstva. Više od trećine naše Biblije je proročansko. Test je jednostavan - ako se riječi proročanstava ostvare, tada je Biblija nadahnuta Riječ Stvoritelja i Vladara svemira.

Stotine ispunjenih proročanstava

Stotine događaja prorokovanih u judeo-kršćanskoj Bibliji već su se dogodile. Prije nego što je Isus ušao u ovaj svijet, više od tri stotine proročanstava u Starom zavjetu opisalo je događaje i okolnosti koje će detaljno ocrtati njegov život. Više od 700 godina prije njegovog rođenja, prorok Mihej prerekao je stvarni grad u kojem će se Isus roditi: "A ti, Betleheme Efrato, ako i jesi najmanji među tisućama Judinim, iz tebe će mi izaći onaj koji će vladati u Izraelu." (Mihej 5:2) Oko 1000 godina prije Isusove smrti, David je prerekao njegovo pobjedonosno uskrsnuće: "...jer nećeš ostaviti moju dušu u grobu, niti ćeš dati da tvoj Svetac trune." Psalam 16:10

Između ta dva događaja, osobito tijekom tri i pol godine Isusove službe, odvija se dinamika najvećeg života ikad življenog. Više od 300 proročanstava usredotočeno je na izvanredne događaje njegovog života:

- Rođen od djevice – Izaija 7:14 (ispunjeno – Matej 1:18, 24, 25)
- Abrahamovo sjeme – Postanak 22:18 (ispunjeno – Luka 3:34)
- Učitelj u prispodobama – Psalam 78:2 (ispunjeno – Matej 13:34)
- Izdao ga je prijatelj – Psalam 41:9 (ispunjeno – Matej 10:4)
- Šutljiv pred svojim tužiteljima – Psalam 35:11 (ispunjeno – Matej 27:12)
- Ranjen i izubijan – Izaija 53:5 (ispunjeno – Matej 27:26)
- Udaran i popljuvan – Izaija 50:6 (ispunjeno – Matej 26:67)
- Razapet s lopovima – Izaija 53:12 (ispunjeno – Matej 27:38)
- Omrznut bez razloga – Psalam 69:4 (ispunjeno – Ivan 15:25)
- Ljudi su odmahivali glavama – Psalam 109:25 (ispunjeno – Matej 27:39)
- Odjeća razdijeljena i bačen ždrijeb – Psalam 22:18 (ispunjeno – Ivan 19:23, 24)
- Trpit će žeđ – Psalam 22:15 (ispunjeno – Ivan 19:28)
- Ponuđena mu je žuč i ocat – Psalam 69:21 (ispunjeno – Matej 27:34)
- Proboden bok – Zaharija 12:10 (ispunjeno – Ivan 19:34)
- Predao se Bogu – Psalam 31:5 (ispunjeno – Luka 23:46)
- Kostu mu nisu slomljene – Psalam 34:20 (ispunjeno – Ivan 19:33)

- Pokopan u grobnici bogataša – Izaija 53:9 (ispunjeno – Matej 27:57-60)
- Bila je tama po svoj zemlji – Amos 8:9 (ispunjeno – Matej 27:45)

Ovo je samo djelomičan popis od nekih 300 proročanstava ispunjenih u Isusovom životu na zemlji. Kako su sva ta proročanstva mogla biti tako točna? Apostol Petar nas obavještava da su pisci Starog zavjeta govorili pokrenuti Božjom moći.

Stari zavjet obiluje drugim proročanstvima. Bog je preko Svojih proroka precizno opisao budućnost mnogih drevnih gradova i naroda.

Tir: Ezekijel 26:1-14 sadrži izvanredno predviđanje u vezi s gradom Tirom, trgovačkim središtem svijeta stoljećima. Metropol Tir nalazila se na obali, dok su neki njeni ljudi živjeli na otoku oko 800 metara daleko u moru. U ovom Ezekijelovom proročanstvu ističe se sedam glavnih točaka. Mnogi će narodi napasti Tir (26:3). Nabukodonozor će uništiti kopnenu metropolu (26:8). Kršine grada bit će bačene u vodu (26:12). Zemlja ili prašina Tira bit će ostrugana do gole stijene, a zatim bačena u more (26:4,12). Ribari će širiti svoje mreže preko tog mjesta (26:5). Tir više nikada neće biti sagrađen (26:14). Kao što je i predviđeno, Nabukodonozor je zauzeo kopnenu grad u ispunjenju redaka 7-11. No mnogi su ljudi pobjegli u grad na otoku. Budući da nije imao mornaricu, Nabukodonozor je otišao. Prošlo je preko 200 godina i Aleksandar Veliki pozvao je feničke gradove da se predaju. Tir je odbio i našao se pod Aleksandrovom opsadom. Srušio je stari kopnenu grad i od ruševina sagrađio nasip širok oko 60 metara do otočnog grada Tira. Da bi dovršila nasip, Aleksandrova vojska doslovno je sastrugala zemlju sa starog grada sve do gole stijene kako bi izravnala površinu nasipa.

Konačno, podigao je kule i ratne strojeve te osvojio otočnu utvrdu Tir. Kakvo izvanredno ispunjenje redaka 4 i 12.

Nakon osamnaest godina, Tir se brzo oporavio. Od 314. g. pr. Kr. do 1291. g. po. Kr., Tir su, u ispunjenju 3. retka, opljačkali i obnavljali brojni narodi sve do njegovog konačnog uništenja 1291. U ispunjenju 14. retka, više nikada nije bilo pokušaja obnove starog Tira. Od tada, pa čak i danas, Tir je "mjesto za širenje mreža usred mora". Šest predviđanja iz Božje Riječi o Tiru u Ezekijelu 26 izvanredno su se ispunila.

Sidon: Prorok Ezekijel također je prorokovao (28:22, 23) u vezi s Tiru sestrinskim gradom Sidonom. Proročanstvo protiv Sidona vrlo je drugačije od onoga u vezi s Tirom. Bilo je prореčeno da će Tir biti uništen, ogoljen poput stijene i da se više neće graditi. Predviđanje protiv Sidona bilo je da će krv biti na njegovim ulicama, njegovi će ranjenici padati usred njega, a mač će biti na njemu sa svih strana. Ali nad njim nije izrečena presuda istrebljenja kao što je to bio slučaj s Tirom. George Davis je primijetio da "ne jednom, već mnogo puta, krv je bila na njegovim (Sidonovim) ulicama, njegovi su ranjenici padali usred njega, a mač je bio 'na njemu sa svih strana'." Grad je bio rušen iznova i iznova te je uvijek iznova izgrađivan i još uvijek postoji i danas.

Izrael: Sudbina mnogih drugih gradova i naroda, poput Babilona i Ninive, detaljno je opisana u Starom zavjetu. Najupečatljivija su brojna proročanstva koja se odnose na konačnu obnovu Izraela koja se dramatiizira na trenutnoj pozornici povijesti. Ponovno rođenje države Izrael 1948. bilo je čudo povijesti. (Ezekijel 37:1-11; Luka 21:29,30) Nikada prije jedna nacija nije bila uništena, njezin narod raspršen do nakraj zemlje, a zatim gotovo dvije tisuće godina kasnije, ponovno

okupljen u svojoj domovini i ponovno uspostavljen kao nacija. Pisma govore o ovom konačnom ponovnom sakupljanju kao trajnom. Izrael "neće biti iščupan" niti "iščupan" "nikada više". (Jeremija 31:38-40; Amos 9:14,15) Kasna bi kiša ponovno padala na zemlju, a zatim bi se i rana i kasna kiša pojačale u oborinama. (Joel 2:21-24) "Zemlja koja bijaše opustošena postade kao vrt edenski." (Ezekijel 36:35) "Opet ćeš saditi vinograde na brdima samarijskim." (Jeremija 31:4,5) Biblijski Jeruzalem oslobodit će Izrael u ratu s Arapima. (Zaharija 12:2,5,6) Proročanstva u vezi s konačnom obnovom Izraela su nebrojena. Proročanstva koja ispunjava židovski narod najsnažniji su dokaz da je judeo-kršćanska Biblija nadahnuta od jedinog pravog i živog Boga. Izaija 44:6-9

Novozavjetna proročanstva: U Novom zavjetu postoje brojna proročanstva. Spomenut ćemo samo nekoliko njih sadržanih u Gospodinovom velikom proročanstvu. Isus je predivio da će veličanstveno zdanje, Herodov hram, biti potpuno uništeno. (Luka 21:5,6) Povijest dobro dokumentira to uništenje iz 70. godine po. Kr. od strane rimskih vojski.

Zatim je u Luki 21:20, 21 Isus iznio izvanredno predviđanje u vezi s uništenjem Jeruzalema i crkvom koja se tada nalazila na mjestu događaja. Zapravo, ovi stihovi imali su doslovno ispunjenje u to vrijeme te imaju simbolično ispunjenje pri drugom dolasku (drugoj prisutnosti). "A kada vidite da je Jeruzalem opkoljen vojskama, tada znajte da se približilo njegovo opustošenje. Tada oni koji budu u Judeji neka bježe u gore." Nakon što je Vespazijan sa svojim rimskim legijama srušio sva utvrđena mjesta u Izraelu osim glavnog grada, započeo je opsadu Jeruzalema. Zatim se dogodila čudna stvar. U Rimu je izbila politička nestabilnost nakon smrti cara. Vespazijan je povukao svoje vojske i

požurio natrag u Rim. Kršćani u Jeruzalemu prisjetili su se Isusovih riječi zapisanih u Luki 21:20, 21 i pobjegli u planine Petre kako bi se sakrili. Tit, sin novog cara Vespazijana, vratio se i uništio Jeruzalem 70. godine po. Kr. Povijest bilježi da su kršćani izbjegli taj pokolj, baš kao što su proročanstva i pretkazala.

U Luki 21:22-24, Isus je predvidio sudbinu židovskog naroda tijekom i nakon uništenja Jeruzalema: "Jer to su dani osvete, da se ispuni sve što je pisano. Jao trudnicama i dojiljama u te dane! jer bit će velika nevolja na zemlji, i gnjev na ovaj narod. I padat će od oštrice mača, i odvodit će ih u ropstvo u sve narode: i Jeruzalem će gaziti pogani, dok se ne ispune vremena pogana." Dani osvete obuhvaćali su razdoblje uništenja židovske nacije od strane rimskih vojski. To je započelo raspršivanje židovskog naroda i gaženje Jeruzalema od strane pogana na preko tisuću devetsto godina, kao što povijest i potvrđuje. Josip Flavije zabilježio je da je u Jeruzalemu zarobljeno 97 000 ljudi, dok je 1 100 000 ubijeno tijekom četiri godine koje su pustošile cijelu naciju Izrael.

Judeo-kršćanski Bog, jedini pravi Bog, Stvoritelj i Vladar svemira, znao je da će Njegova ljudska rasa izmisliti bogove koji su plod njihove vlastite mašte (Rimljanima 1:21-23; Izaija 44:8-20). Judeo-kršćanski Bog, Bog proročanstva, izaziva lažne bogove raznih kultura da objave svršetak od samoga početka. Bogovi drugih svjetskih religija ne mogu ispuniti ovaj izazov proročanstva. Oni šute. Zašto? Zato što ne postoje!

*"Kakva je korist od rezanog lika što ga rezbari njegov tvorac; od lijevanog lika, i učitelja laži, da se tvorac njegova djela u nj pouzdaje te pravi nijeme idole? Jao onome tko komadu drveta kaže: 'Probudi se!', a nijemom kamenu: 'Ustani, on će te poučiti!' Gle, optočen je zlatom i srebrom, a u njemu nema ni daha. Ali je Jahve u svom svetom hramu: neka sva zemlja šuti pred njim."
- Habakuk 2:18-20*

ČETVRTO POGLAVLJE: POVIJESNO PUTOVANJE BOŽJE PISANE RIJEČI

Povijesno putovanje Božje Riječi čita se poput dramatičnog kriminalističkog romana, ispunjenog političkim intrigama, novcem za šutnju, izdajom, ubojstvima i nekolicinom hrabrih junaka. Za kršćanina, Biblija nije samo zbirka mudrih izreka i zanimljivih priča, već je to neprocjenjivo blago – riječi i misli samoga Božanskog Stvoritelja, a napisali su je sveti ljudi iz davnine koji su bili pokrenuti Njegovim božanskim utjecajem. (2. Petrova 1:21) Kršćani ne bi trebali samo štovati riječi ove nevjerojatne knjige, već bi također trebali cijiniti putovanje koje je prošla kako bi stigla do ovog odredišta u vremenu kraja.

Drevni put starozavjetnih rukopisa

Putovanje Biblije započinje s drevnim patrijarsima i prorocima Starog zavjeta. Kada su se hebrejski zarobljenici vratili u Palestinu iz Babilona, židovska tradicija drži da je Ezra sakupio sve spise Mojsija, proroka i drugih vjernih drevnih ljudi. Oni su bili čudesno sačuvani tijekom previranja narodnog izgnanstva.

Nijednu od knjiga koje su napisane između Ezrinog vremena i Kristovog vremena – poznatih kao apokrifi – Židovi nisu smatrali nadahnutima. Knjige apokrifa, uključene u katoličke Biblije, čak ni katolički učenjaci ne smatraju nadahnutima; i za

razliku od nadahnutih knjiga Starog zavjeta, one izvorno nisu bile napisane na hebrejskom. Osim toga, Židovi su odbacili apokrive zbog mnogih magijskih tvrdnji koje se tamo nalaze, kao na primjer u knjizi o Tobiji 6:5-8: "Ako koga muči đavao ili zao duh, može ih se otjerati tako da se napravi dim od srca, jetre i žuči ribe... a đavao će to namirisati, pobjeći i nikada više neće doći." Ovaj i mnogi drugi odlomci diljem apokrifa proturječe nadahnutoj Božjoj Riječi danoj Hebrejima.

Izvorni rukopisi Starog zavjeta, napisani između 1200. i 500. godine pr. Kr., svi su izgubljeni već tisućama godina. Rukopisi koji su sada dostupni samo su kopije višestruko udaljene od izvornika. Međutim, te starozavjetne kopije smatraju se vjernima izvornim riječima pisaca, zbog velikog strahopoštovanja koje su židovski pisari gajili prema Božjoj Riječi i njihove posljedične pažljivosti pri prepisivanju. Zapravo, židovski su prepisivači bili toliko pedantni da bi se rukopis uništio ako bi se u njemu pronašla pogreška.

Masoreti su bili židovski pisari koji su marljivo radili otprilike od sedmog do jedanaestog stoljeća po. Kr. Njihovoj pažljivosti u prepisivanju pomogao je proces zvan gematrija u kojem je svakom hebrejskom slovu bio dodijeljen broj, a svaki je redak teksta davao ukupnu brojčanu vrijednost. Potvrda točnosti masoretskih prijepisa

pronađena je nakon Drugog svjetskog rata kada su drevni rukopisi napisani oko 100. godine pr. Kr., poznati kao Svici s Mrtvog mora, otkriveni u špiljama blizu Mrtvog mora u Izraelu. Tamo pronađeni svici Knjige proroka Izaije potvrđuju da masoretski prijevosi zadržavaju izvanrednu vjernost najdrevnijim hebrejskim rukopisima.

Između trećeg i prvog stoljeća pr. Kr., sedamdeset hebrejskih učenjaka prevelo je hebrejske rukopise Starog zavjeta na grčki jezik koji je u to vrijeme bio uobičajen u svijetu. Ovaj je prijevod poznat kao verzija Septuaginte. Primjerci ove verzije bili su rijetki i kasnije su ih cijenile rane kršćanske skupštine. Također su bili rijetki i malobrojni hebrejski primjerci starozavjetnih rukopisa dostupni samo većim kršćanskim skupštinama.

Započinje putovanje Novog zavjeta

Dok je Isus živio, njegove su riječi bile glas autoriteta njegovim sljedbenicima i sastavljene su u četiri evanđelja. Nakon njegove smrti, apostoli su postali glas autoriteta, a njihove su se riječi vjernicima prvenstveno prenosile poslanicama (pismima). Jedine preostale knjige Novog zavjeta koje se smatraju nadahnutima su zabilježena Djela apostolska i Isusovo Otkrivenje Ivanu. (Ivan 17:20) Tek 120. godine po. Kr., oko 20 godina nakon smrti apostola Ivana, ove knjige i poslanice, sve napisane na grčkom, sastavljene su kao Novi zavjet. One su bile vrlo rijetke i smatrale su se najdragocjenijima. Tek su se u četvrtom stoljeću ove knjige i poslanice počele smatrati kanonom – Božjom dovršenom Riječju za crkvu – iako je nakon tog vremena bilo mnogo drugih poslanica koje su napisali vjerni kršćani. Pri kvalificiranju rukopisa kao kanona uzeta su u obzir tri primarna faktora: prvo, tekst je morao napisati ili odobriti

apostol; drugo, njegovo je učenje moralo biti u skladu s Kristovim i apostolskim učenjima; i treće, kršćani su ga morali priznavati i koristiti od najranijih dana crkve.

Od Kristovog vremena do četvrtog stoljeća, Sotona je koristio poganski Rim u pokušaju da izbriše Božju Riječ. Ali, Božja Riječ i djeca preživjeli su Sotoninu demonsku zavjeru. Zatim je u četvrtom stoljeću kršćanstvo postalo popularno kada ga je car Konstantin proglasio državnom religijom. Budući da je Rim bio dominantna svjetska vlada, latinski je postao ujedinjujući jezik diljem Rimskog Carstva. Sredinom četvrtog stoljeća, rimski je biskup zadužio Jeronima, religijskog učenjaka, da sakupi sve razne pokušaje latinskih prijevoda u jedan dosljedniji latinski prijevod Biblije – nazvan latinska Vulgata (vulgarni ili uobičajeni jezik naroda). Jeronim nije prevodio s hebrejskog, već prvenstveno s grčke Septuaginte Starog zavjeta i grčkog Novog zavjeta, dovršivši svoje djelo 405. godine po. Kr. Iako je latinski u to vrijeme bio jezik običnog naroda, većina je bila nepismena, pa je taj latinski prijevod bio koristan samo crkvenoj hijerarhiji i nekolicini iz privilegiranih klasa.

Unutar 500 godina nakon Jeronimove smrti, latinski je postao mrtvi jezik. Kao posljedica toga, Pisma su bila skrivana od skupština, zaogrnuti jezikom koji je razumjelo samo svećenstvo. Ovo je postalo vrijeme tame prorečeno u Otkrivenju 11:3: "I dat ću moć dvojici svojih svjedoka [Starom i Novom zavjetu], i oni će proricati tisuću dvjesto i šezdeset dana [1260 proročkih godina], obučeni u kostrijet [odjeću koju nose oni koji tuguju – mrtvi latinski jezik]." Rimskoj je crkvi postalo svrsishodno držati Pisma podalje od naroda kako bi održala papinsku dominaciju i crkvenu tradiciju. Ovo prikrivanje smatralo se toliko vitalnim da je naređeno uništenje mnogih

dragocjenih drevnih hebrejskih rukopisa Starog zavjeta tijekom križarskih ratova i drugih protužidovskih progona.

Izdajničko putovanje kroz stoljeća

Zbog ovog sustavnog nastojanja da se zabrani Božja Riječ, Sveto je pismo putovalo stazom popločanom intrigama te krvlju, mukom i suzama mnogih vjernih mučenika. Početkom drugog tisućljeća po. Kr., oni koji su pokušavali prevoditi na jezike običnog naroda morali su raditi u tajnosti. Rimska crkva – u savezu s europskim kraljevima – lovila je i progonila ove heroje vjere koje se smatralo pobunjeničkim izdajicama. Uznemirujuća je povijesna činjenica da su ta progonstva došla od ruku onih koji su tvrdili da su Božji čašćeni predstavnici na zemlji. Stav onih s vjerskim autoritetom bio je da "neznanje je svetost". Bila je to potpuna suprotnost riječima apostola Pavla koji je opomenuo vjerne: "Trudi se da se pokažeš [predstaviš] pred Bogom kao prokušan, kao radnik koji se nema čega stidjeti, koji ispravno reže riječ istine." (2. Timoteju 2:15) Bez Božje Riječi, otpadništvo svećenstva prolazilo je nekontrolirano, dok se običan narod hranilo praznovjerjem i strahom.

Unatoč ustrajnom protivljenju Rimske crkve, Bog je prevladao kako bi se djelo prevođenja na narodni jezik nastavilo. Jednu od prvih cjelovitih engleskih verzija Biblije preveo je 1384. godine John Wycliffe – jutarnja zvijezda reformacije. Wycliffe je proizveo desetke rukom pisanih engleskih primjeraka Svetog pisma. Jedini izvorni tekst koji je Wycliffeu bio dostupan za prevođenje bila je Jeronimova latinska Vulgata. Bio je to, stoga, prijevod s prijevoda, a ipak, većinom, i dalje Božja Riječ.

U to doba u povijesti, Rimska je crkva željeznom šakom vladala cijelom Engleskom i Europom. Ova je moć, međutim, bila ugrožena jer je Wycliffe Božju Riječ činio dostupnom narodu – razotkrivajući brojna pogrešna vjerovanja i prakse koje su skupštine držale u ropstvu. Prezir prema Wycliffeu bio je tako oštar da su mu četrdeset godina nakon smrti kosti ekshumirane iz groba i spaljene zbog hereze. Iako ga je mrzila korumpirana crkva na vlasti, Wycliffe je bio voljen od vjernog malog stada zbog svog nepokolebljivog propovijedanja da bi "vjernici trebali sami utvrditi što su istinska pitanja njihove vjere, imajući Pismo na jeziku koji svi mogu razumjeti". Mnogi od Wycliffeovih sljedbenika, poput Jana Husa, aktivno su promicali Wycliffeovu misiju i govorili protiv tiranije korumpirane Rimske crkve koja je prijetila pogubljenjem svakome tko bi posjedovao čak i mali dio Biblije. Hus je živ spaljen na lomači 1415. godine, a Wycliffeovi su rukopisi korišteni kao potpaljivanje za vatru. Tisuće drugih heroja vjere pridružile su se Wycliffeu i Husu stavljajući sljedeće Isusove riječi iznad vlastitih života: "Upoznat ćete istinu i istina će vas osloboditi." Ivan 8:32

Bog je nastavio usmjeravati put Svoje božanski nadahnute Riječi kada je 1455. godine prva knjiga ikad tiskana tiskarskim strojem bila Biblija. Tiskanu na latinskom, objavio ju je Johannes Gutenberg, izumitelj pomičnih slova za tiskarski stroj. Svojom providnošću, Bog je pripremao širenje Svoje Riječi u ruke onih koji su čeznuli za spoznajom Njegove istine.

Godine 1534., veliki engleski prevoditelj, William Tyndale dovršio je svoj posao prevođenja Biblije na engleski jezik s određenih grčkih i hebrejskih rukopisa – tekstova koje Wycliffe nije imao privilegiju osigurati. U to vrijeme u

engleskoj povijesti, kralj Henrik VIII. još je uvijek bio snažan branitelj Rimokatoličke crkve te je stoga Tyndaleovo djelo vidio kao prijetnju. Kako bi Tyndale dovršio svoj zadatak prevođenja, bio je prisiljen napustiti Englesku, postajući prognanik u Njemačkoj. Dok je bio u Njemačkoj sprijateljio se s Martinom Lutherom koji je preveo Bibliju na njemački. Obojicu je snažno ujedinjavao moto "sola scriptura" – samo Pismo. Ova naizgled nesreća progonstva u Njemačkoj zapravo je bila Božja providnost da dovede Tyndalea u kontakt s tiskarom dovoljno hrabrim da tiska njegove rukopise. Velike količine Tyndaleove engleske verzije Biblije tada su potajno prokrijumčarene u Englesku, suprotno dekretu kralja Henrika i korumpirane crkve. Da bi se stvari zakomplicirale, kralj Henrik se razljutio na Papu jer mu nije odobrio razvod. Zatim je prekinuo s Rimskom crkvom i osnovao Anglikansku crkvu Engleske – sljedbu koja nije bila ni katolička ni protestantska. Sva su ta politička prepucavanja kulminirala time da su Tyndalea mrzile i lovile i Rimski i Anglikanska crkva.

Anglikanski se biskup dosjetio onoga što je smatrao izvrsnim planom kako bi stao na kraj onome što je nazvao pošlašću Biblija koje dolaze u Englesku. Kontaktirao je Augustinea Pakingtona, trgovca koji je trgovao između Engleske i Antwerpena, i predložio da Pakington otkupi sve Tyndaleove primjerke Biblije i donese ih u Englesku gdje bi ih biskup mogao spaliti. Providonosno, Pakington je bio Tyndaleov prijatelj i simpatizirao je njegovu misiju, tako da se samo pretvarao da sudjeluje u biskupovoj zavjeri, namjerno kupujući svaku knjigu po četiri puta višoj cijeni od uobičajene. Novcem koji je dobio, Tyndale je objavio bolje, puno veće izdanje, i za svaku spaljenu Bibliju, Henrik je platio objavljivanje još tri. Stoga je biskupov plan propao, a Tyndaleova se Biblija nastavila slijevati

u Englesku. Konačno, u listopadu 1536. godine, kralj Henrik i njegov anglikanski biskup prisilno su vratili Tyndalea u Englesku te ga dali zadaviti, a zatim spaliti do pepela na lomači. Njegova posljednja molitva se čula: "GOSPODINE, otvori oči kralju Engleske."

Dvije godine nakon njegove smrti, Tyndaleova je molitva uslišana, jer je kao prvi veliki čin glave svoje nove anglikanske crkve kralj Henrik odobrio tiskanje prve zakonite engleske Biblije. Poznata kao Velika Biblija (The Great Bible), Henrik je zapovjedio da se stavi na propovjedaonicu svake crkve u Engleskoj. Henrikova motivacija nije bila baš plemenita, već je bila potaknuta taštinom i željom da prkosi Papi koji mu nije dopustio razvod od kraljice Katarine kako bi oženio Annu Boleyn.

Ovaj intrigantni obrat događaja koji je doveo do kraljevskog prihvatanja Biblije ponovno je krenuo smrtonosnim putem kada je 1553. kraljica Marija I. (Krvava Marija) stupila na prijestolje šest godina nakon smrti svog oca, kralja Henrika VIII. Kraljicu Mariju je kao katolkinju odgajala njezina majka, Henrikova prva supruga Katarina, i ona je osjećala snažan prezir prema svom ocu nakon što je napustio njenu majku zbog Anne Boleyn. Marija je bila odlučna uništiti Anglikansku crkvu svog omraženog oca i vratiti Englesku njezinim rimokatoličkim korijenima. Biblija se ponovno smatrala prijetnjom ovom rimokatoličkom oživljavanju te je tako započelo još jedno progonstvo puritanaca i ostalih protestanata u Engleskoj.

Bježeći od ovog progonstva, mnogi su protestanti pobjegli u Ženevu, u Švicarskoj, i tamo je započeo rad na još jednom važnom engleskom prijevodu poznatom kao Ženevska Biblija – prvoj Bibliji koja je u potpunosti prevedena s hebrejskih i grčkih rukopisa. Dovršena 1560. godine, stoji

kao prijevod s najvećim utjecajem na protestantsku reformaciju u Engleskoj. Ženevska Biblija, poznata kao prva Biblija za proučavanje, pružila je izvrsne alate za proučavanje poput moderne podjele na poglavlja i retke, karata, rječnika vlastitih imena, abecedne konkordancije glavnih predmeta, kronološke tablice od Adama do Krista te unakrsnih referenci Svetog pisma – ukupno oko četrdeset stranica alata za proučavanje. Njezino korištenje kurziva za interpolirane (nenadahnute umetnute) riječi svjedočanstvo je o integritetu prevoditelja. Najkontroverzniji alati za proučavanje Ženevske Biblije bile su rubne bilješke. Te su bilješke predstavljale osebujno doktrinarno stajalište reformatora nasuprot Rimskoj crkvi ujedinjenoj s europskim kraljevima. One su ukazivale na nadu spasenja bez potrebe za svećeničkim posredovanjem i pogrešnim sustavom sakramenata. One su hrabro identificirale papinstvo kao Antikrista, a Rimsku crkvu kao grimiznu ženu koja jaše zvijer u Otkrivenju 17:4. Iako je Ženevska Biblija poslužila izgrađivanju reformacijskog pokreta, razbjesnila je vjersku hijerarhiju na vlasti.

Kada je rimska velika pristaša, kraljica Marija, umrla 1558. godine, dogodio se još jedan obrat u vjerskoj povijesti. Mariju je naslijedila njena polusestra Elizabeta I., koja je, vrlo slično svojoj majci Anni Boleyn, ali za razliku od kraljice Marije, snažno prihvatila protestantsku reformaciju. Osjećajući se sada sigurnima, mnogi su se prognanici u Ženevi vratili u Englesku, donoseći sa sobom svoju voljenu Ženevsku Bibliju.

Nedugo nakon ove rastuće popularnosti Ženevske Biblije, Rimokatolička je crkva 1582. godine uvidjela da više ne može nastaviti skrivati Božju Riječ na latinskom, te je zaključila da, ako Biblija treba biti dostupna na engleskom, ona će

osigurati svoj vlastiti službeni prijevod zajedno s vlastitim rubnim bilješkama. Koristeći latinsku Vulgatu kao jedini izvorni tekst, Papa je odobrio ono što je postalo poznato kao Douay Stari zavjet i Rheims Novi zavjet. Taj prijevod, koji je i danas prvi izbor katolika, protestanti su odbacili, jer Douay Stari zavjet uključuje nenadahnute knjige apokrifa.

Elizabeta je vladala četrdeset i pet godina, osiguravajući relativan mir za protestante. Nakon Elizabetine smrti, 1603. godine kralj Jakov I. preuzeo je prijestolje, a Ženevska Biblija, koja je toliko toga učinila da ohrabri protestante, a osobito puritance, ubrzo mu je postala trn u oku. Jakov se proglasio glavom Engleske crkve na temelju "božanskog prava kraljeva", i vladao je teškom rukom nad puritancima koji su ga odbijali poštovati kao glavu crkve. Mnogi su bili ili protjerani ili su pobjegli od vjerske tiranije u Ameriku. Sa sobom su ponijeli Ženevsku Bibliju koja je bila isključivo poznata kao protestantska Biblija. Kralj Jakov nije samo puritance vidio kao prijetnju svom suverenitetu, već je i rubne bilješke Ženevske Biblije smatrao "pobunjeničkim" i onima koje "previše odišu opasnim i izdajničkim uobraženjima". Jedna od bilješki u Ženevskoj Bibliji na Izlazak 1:17, na primjer, navodi da su hebrejske primalje bile u pravu kada su neposlušale faraonovu zapovijed da ubiju sve muške bebe. U umu kralja Jakova, ova je rubna bilješka poticala na građanski neposluh prema kraljevoj zapovijedi.

Kralj Jakov, uz ohrabrenje na konferenciji anglikanskog svećenstva, započeo je tada pothvat uspostavljanja nove Biblije za svoje kraljevstvo i zamjene svake Ženevske Biblije. Za prevođenje ove nove verzije angažiran je odbor učenjaka, uklanjajući sve rubne bilješke koje bi pokazale nepoštovanje prema crkveno-državnoj kruni. Prevoditelji su uzeli u obzir Tyndaleov Novi

zavjet, Veliku Bibliju Henrika VIII., Ženevsku Bibliju, pa čak i katolički Rheims Novi zavjet. Godine 1611. dovršena je i kralju posvećena autorizirana Verzija kralja Jakova (King James Version) Biblije.

Svjetlost koja sve više sja na putu Biblije

Od 1611. do 1881. Verzija kralja Jakova bila je predivan izvor duhovne snage za Božju djecu. Međutim, unatoč Gospodinovom nadzoru koji je doveo Njegovu Riječ do ove točke u povijesti, putovanje tu nije stalo. Mnoga važna otkrića otkrila su ozbiljne mane u Verziji kralja Jakova kojima su se suvremeni prijevodi nastojali pozabaviti. Ipak, neke protestantske denominacije tvrde da je Verzija kralja Jakova jedina verzija autorizirana od Boga. Oni tvrde da je "Autorizirana verzija prevedena pod Bogom postavljenim engleskim kraljem." Ova tvrdnja promiče ideju "božanskog prava kraljeva", vjerovanja koje proturječi vrlo važnoj temeljnoj doktrini protestanata da je samo Krist glava istinite crkve. Zbog pritiska puritanaca da se crkva reformira od države, razbješnjeni Jakov je izjavio: "Natjerat ću ih da se prilagode ili ću ih istjerati iz zemlje." Ovo razočaranje puritanaca bilo je Božje postavljenje, jer kao što je rečeno, mnogi su puritanci bili ili prognani ili su pobjegli iz Engleske kako bi se naselili u Americi.

Strogi zagovornici Verzije kralja Jakova iz 1611. trebali bi razmotriti i drugu važnu činjenicu biblijske povijesti. Sve do 1666. – četrdeset i jednu godinu nakon smrti kralja Jakova – apokrifi su bili uključeni u Autoriziranu verziju kralja Jakova. To je verzija za koju je Jakov zapovjedio da zamijeni svaku drugu protestantsku Bibliju u njegovom kraljevstvu. Većina se protestanata slaže da knjige apokrifa treba odbaciti kao nenadahnute

i kao one koje promiču magiju. Bog ne bi autorizirao takav prijevod. Treba napomenuti da se pojam autorizirana ne odnosi na Božji autoritet, već na autoritet engleskog kralja koji je samo odobrio početak prevoditeljskog posla. Diskreditirati druge verzije prevedene od Verzije kralja Jakova znači zanemariti proročku Riječ koja navodi: "Put je pravednika kao blistava svjetlost koja sja sve jače do savršenog dana." (Izreke 4:18) Koliko god pažljiv bio odbor učenjaka kralja Jakova, važnije je staviti Božju Riječ ispred djela prevoditelja.

Također je važno napomenuti da je pri prevođenju Verzije kralja Jakova za referencu bilo dostupno samo osam biblijskih rukopisa – od kojih je najstariji datirao iz desetog stoljeća. Nakon prevođenja Verzije kralja Jakova, na vidjelo su izašle stotine mnogo starijih rukopisa, od kojih neki datiraju još iz četvrtog stoljeća, a nekoliko ih čak datira i iz drugog stoljeća. Sasvim je logično pretpostaviti da je vjerojatno to točniji što je rukopis raniji.

Tri najstarija poznata, gotovo potpuna rukopisa Novog zavjeta koja su danas dostupna za korištenje oni su označeni kao Sinajski kodeks (331. po. Kr.), Vatikanski kodeks (325. po. Kr.) i Aleksandrijski kodeks (peto stoljeće po. Kr.). Vatikanski kodeks ima brojne izostanke, uključujući cijelu Knjigu Otkrivenja. Aleksandrijski rukopis ima dobar tekst od Djela apostolskih do Otkrivenja, ali je također nepotpun. Otkriće Sinajskog kodeksa bilo je najdragocijenije prevoditeljima, budući da se radi o potpunom rukopisu Biblije. Otkrio ga je veliki njemački učenjak dr. Tischendorf u samostanu u podnožju planine Sinaj 1859. godine. Dr. Tischendorf pažljivo je usporedio Sinajski rukopis s Verzijom kralja Jakova i sastavio dug popis dodataka i izmjena koji se pojavljuju u prijevodu Verzije kralja Jakova, a koji se ne pojavljuju u starijim

rukopisima. Oni su poznati kao interpolacije ili lažni odlomci. Pažljivi proučavatelji Biblije trebali bi zabilježiti ove nenadahnute dodatke i biti sumnjičavi prema svakom učenju temeljenom na njima. Sljedeći je odlomak primjer dodanih interpolacija ili lažnih odlomaka te kako oni mogu utjecati na tumačenje: "Zmije će uzimati; i popiju li što smrtonosno, neće im nauditi." (Marko 16:18) Iako je ovaj odlomak lažan, postoji mala sljedba kršćana koja inzistira na tome da je istinit jer odbijaju vjerovati da postoji bilo koji drugi ispravan prijevod od Verzije kralja Jakova. S obzirom na činjenicu da se Bog pobrinuo za otkriće starijih rukopisa, sasvim je razumno da se Bog pobrinuo i da se izvrše ispravci u Verziji kralja Jakova.

Tischendorfovim otkrićem Sinajskog rukopisa, mnoštvo prijevoda Biblije bilo je od koristi proučavatelju Biblije. Revidirana verzija (The Revised Version), objavljena 1881., bila je pokušaj ispravljanja pogrešaka pronađenih u Verziji kralja Jakova. Slijedili su ga brojni drugi prijevodi poput Weymoutha, Moffatta, Wilsonovog Emphatic Diaglotta, The New American Standard, The Good News Bible, Scofieldove te The Thompson Chain Reference Biblije. Koristeći dobrobiti otkrića starijih hebrejskih i grčkih rukopisa, ovi, i mnogi drugi noviji prijevodi ispravili su mnoge pogreške i izražavaju misao jasnije nego što to čini Verzija kralja Jakova. Mora se primijetiti, međutim, da ni noviji prijevodi nisu potpuno točni, jer također mogu odražavati teološka gledišta svojih prevoditelja, ali su očito točniji i pouzdaniji.

Kako se značenje riječi mijenjalo tijekom stoljeća

Božja Riječ se ne mijenja iz generacije u generaciju, ali jezik je dinamičan oblik komunikacije koji se stalno mijenja, te, kao što je

istaknuto, Biblija izvorno nije bila napisana na engleskom jeziku. Drevni hebrejski jezik, na kojem je napisan Stari zavjet, sada je službeni jezik Izraela, te je stoga lakše provjeriti značenje riječi. Međutim, jezik koji se danas koristi u Grčkoj samo se u određenoj mjeri može usporediti s onim koji su koristili izvorni pisci Novog zavjeta. Tako se starogrčki jezik slabije razumije i zahtijeva znanstvena istraživanja kako bi se utvrdilo značenje novozavjetnih riječi. Božjom providnošću, proučavatelji grčkog osigurali su mnoge korisne referentne vodiče za utvrđivanje značenja specifičnih riječi kao što su Strongova iscrpna konkordancija i Thayerov grčki leksikon, da spomenemo samo neke.

Od prevođenja Verzije kralja Jakova, mnoge su engleske riječi iz 17. stoljeća korištene u njoj poprimile drugačija značenja od onih koja su se u to vrijeme općenito razumjela. Razmotrimo, na primjer, kako Verzija kralja Jakova (KJV) prevodi Psalam 119:147: "Pretekao sam ("prevented") osvit zore, i zavapio: nadao sam se u tvoju Riječ." Revidirana verzija (RV) ovog teksta iz 1885. glasi: "Ustajem prije zore i vapim za pomoć; uzdam se u tvoje riječi." U engleskom jeziku 17. stoljeća riječ spriječiti ("prevent") značila je prethoditi ("precede"), tako da je to bio ispravan prijevod kada je prvi put korišten, ali on je u engleskom jeziku našeg vremena poprimio drugačije značenje. Očito je da je RV točnija, jer David doista nije mogao spriječiti osvit zore. U 2. Korinćanima 8:1 prema KJV stoji: "Dajemo vam na znanje ("do you to wit") o milosti Božjoj danoj..." New American Standard (NAS) iz 1971. kaže: "Želimo vam obznaniti milost Božju..." U Jošui 9:5 u KJV stoji: "zakrpane ("clouted") na njihovim nogama". NAS glasi: "te iznošene i zakrpane sandale na njihovim nogama..." Izlazak 19:18 KJV kaže: "Brdo Sinaj je bilo potpuno u dimu ("on a smoke")." NAS glasi: "Brdo Sinaj

bilo je sve u dimu..." Tako moderniji prijevodi uklanjaju zbrku oko mnogih zastarjelih riječi, a da pritom ne umanjuju namjeru Božje poruke.

Još jedna vrlo važna engleska riječ kojoj se značenje znatno promijenilo jest pakao ("hell"). Izvorno, u Engleskoj u 17. stoljeću, ona je značila pokriti, ili sakriti. U Škotskoj se zakopavanje krumpira u zemlju za zimu nazivalo "pakljenjem" ("helling") krumpira. Postavljanje slamnatog krova na kolibu nazivalo se "pakljenjem" kolibe. Pogrešnom primjenom, međutim, riječ pakao redefinirana je kao mjesto vatre i muke. U nekoliko novijih prijevoda engleska riječ pakao ne koristi se za prevođenje niti hebrejske riječi šeol u Starom zavjetu niti grčke riječi had u Novom zavjetu. Umjesto toga, ove se riječi obično ostavljaju neprevedene. To je korak u pravom smjeru; međutim, da su riječi šeol i had u svakom slučaju bile ispravno prevedene kao grob, prvotna namjera ovih riječi ne bi bila zamračena pogrešnim tumačenjem.

Uz promjene u značenjima engleskih riječi, važno je zapamtiti da se interpunkcija nije koristila u izvornim spisima Biblije, niti se pojavljuje u najstarijim rukopisima. Interpunkcija se općenito nije koristila do kraja petnaestog stoljeća. Interpunkcija, stoga, nije dio nadahnutog zapisa. U većini slučajeva interpunkcija ne mijenja značenje rečenice, međutim, postoji nekoliko slučajeva gdje su tumačenja bila zavedena jednim zarezom. Na primjer, u Luki 23:43, kada je Isus govorio lopovu na križu, rekao je: "Zaista ti kažem danas ćeš biti sa mnom u raju." Ovisno o tome gdje je postavljen zarez u ovoj rečenici, on će u potpunosti promijeniti vremenski okvir i značenje. Ako se zarez stavi nakon riječi danas, onda je shvaćanje da je Isus tješio lopova toga dana. Ako se zarez stavi prije danas, kao što je to slučaj u Verziji kralja Jakova, to onda znači da je Isus očekivao biti u raju toga dana. Rotherhamov

prijevod pruža točnije razumijevanje ovog odlomka: "Zaista ti kažem danas, sa mnom ćeš biti u raju." Znamo da je to točnije jer, prema svjedočanstvu Pisma, Isus nije otišao u raj tog dana, već je bio u grobu dijelove triju dana nakon što je umro. (Vidi Marko 8:31) Dodatnu potporu tome navodi apostol Pavao, proglašavajući da nitko osim Isusa neće uskrsnuti sve do njegova drugog dolaska, gotovo 2000 godina kasnije. (1. Korinćanima 15:22-23 i 1. Solunjanima 4:16)

Hrana u pravo vrijeme

Bog je obećao hranu u pravo vrijeme svecima koji žive na kraju evanđeoskog doba – onoga što Biblija naziva vremenom kraja. (Daniel 12:4; Matej 24:45; Otkrivenje 3:20) Danas, uz pomoć konkordancija i otkrića starijih rukopisa, Božja su djeca u stanju utvrditi što je bliže moguće namjeru Njegove nadahnute Riječi. Božjom milošću, Biblija je preživjela svaki pokušaj njezina uništenja, kao i njezina posvećujućeg utjecaja na pravu Crkvu. Kumulativni trud mnogih vjernih ruku i srdaca donio nam je prosvjetljenje Svetim pismom koje danas cijenimo. Dugujemo veliki dug zahvalnosti onima čiji su životi žrtvovani u mukama i smrti kako bi nam donijeli Božju Riječ u kojoj danas slobodno uživamo. Kako bi njihovi životi ne bi bili uzeti uzalud, trebali bismo prema Svetom pismu postupati s velikom pažnjom, strahopoštovanjem i cijenjenjem.

"Posveti ih Svojom istinom: Tvoja Riječ je istina." Ivan 17:17

"Sine moj, ako primiš moje riječi i pohraniš moje zapovijedi kod sebe; Tako da prikloniš svoje uho mudrosti i upraviš svoje srce razboru; Da, ako zazoveš znanje i podigneš svoj glas za razbor; Ako je potražiš kao srebro i tragaš za njom kao za skrivenim blagom; Tada ćeš razumjeti strah Gospodnji i naći znanje o Bogu. Jer Gospodin daje mudrost: iz njegovih usta dolazi znanje i razbor. On čuva zdravu mudrost za pravedne: on je štit onima koji hode u nedužnosti. On pazi na staze pravde i čuva put svojih svetih. Tada ćeš razumjeti pravednost, pravdu i pravičnost; da, svaki dobar put. Kad mudrost uđe u tvoje srce, a znanje bude ugodno tvojoj duši; Diskrecija će te čuvati, razboritost će te paziti..." - Izreke 2:1-11

PETO POGLAVLJE:

RELATIVNE VRIJEDNOSTI DREVNIH RUKOPISA, KONSTANTIN TIŠENDORF

Što se tiče relativnih vrijednosti drevnih rukopisa, citiramo sljedeće komentare iz pera onog uglednog njemačkog učenjaka, Konstantina Tišendorfa (Constantine Tischendorf), koji je proveo mnoge godine svog života marljivo pretražujući i uspoređujući razne drevne rukopise i prijevode Svetog pisma na mnogim jezicima, te koji je crkvi pružio rezultate svog istraživanja u pažljivom prikazu raznih odstupanja engleske Autorizirane verzije Novog zavjeta od triju najstarijih i najvažnijih rukopisa. Gospodin Tišendorf navodi:

Još za vrijeme vladavine Elizabete, engleska je nacija posjedovala autorizirani prijevod, koji su izradili biskupi pod vodstvom nadbiskupa Parkera; a njega je, pola stoljeća kasnije, 1611. godine, po zapovijedi Jakova Prvog revidiralo tijelo učenih teologa, te je on postao sadašnja "Autorizirana verzija" [ili Verzija kralja Jakova]. Utemeljena na grčkom tekstu koji su u to vrijeme prihvaćali protestantski teolozi, te prevedena s učenošću i savjesnom pažnjom, ova je verzija Novog zavjeta zasluženo postala predmetom velikog poštovanja i istinsko nacionalno blago za englesku vladu Crkvu. Jedino njemačka Crkva posjeduje u Lutherovom Novom zavjetu blago slične vrijednosti.

Ali grčki tekst apostolskih spisa, od svog nastanka u prvom stoljeću, pretrpio je mnoge nezgode od ruku onih koji su ga koristili i proučavali; sam proces stalnog prepisivanja iznova i iznova sam po sebi je doveo do mnogih promjena. Autorizirana verzija, poput Lutherove, napravljena je prema grčkom tekstu kojeg su Erazmo 1516. i Robert Stephens 1550. godine oblikovali iz rukopisa kasnijeg datuma od desetog stoljeća. Jesu li ti rukopisi bili potpuno pouzdani – drugim riječima, jesu li prikazivali apostolski izvornik što je savršenije moguće – dugo je bilo predmetom marljivog i učenog istraživanja. Od šesnaestog stoljeća otkriveni su grčki rukopisi znatno veće starosti od onih Erazmovih i Stephensovih; kao i drugi na latinskom, sirijskom, koptskom i gotskom jeziku, na koje je sveti tekst bio preveden između drugog i četvrtog stoljeća; dok su u djelima ranih crkvenih Otaca od drugog stoljeća nadalje pronađeni i uspoređeni mnogi citati iz Novog zavjeta... Zatim se postavilo pitanje, koje je čitanje u svakom pojedinom slučaju najispravnije predstavljalo ono što su apostoli napisali? Nipošto lako pitanje, budući da su varijacije u dokumentima vrlo drevne. Jeronim ih primjećuje, a mnoge su postojale čak i u četvrtom stoljeću. Učenjaci su vrlo podijeljeni oko toga koja čitanja najtočnije prenose Božju Riječ,

ali o jednoj se stvari slaže većina onih koji razumiju temu, naime, da se najstariji primjerci više približavaju izvornom tekstu od onih kasnijih.

Providnost je za Novi zavjet odredila više izvora najveće drevnosti nego što ih posjeduje sva stara grčka književnost zajedno. A od njih su dva rukopisa kršćanski učenjaci dugo vremena posebno cijenili, jer, osim svoje velike starosti, sadrže gotovo cijeli Stari i Novi zavjet. Od ova dva, jedan je pohranjen u Vatikanu, a drugi u Britanskom muzeju. U posljednjih desetak godina ovom je broju dodan i treći, koji je pronađen na planini Sinaj, a sada se nalazi u St. Petersburgu.

Ova tri rukopisa nesumnjivo stoje na čelu svih drevnih primjeraka Novog zavjeta, i prema njihovom standardu trebaju se uspoređivati i ispravljati kako rana izdanja grčkog teksta tako i moderne verzije. Doista, nije previše nadati se da će se njihovom pomoću prije ili kasnije utvrditi grčki tekst Novog zavjeta koji će poslužiti kao temelj za prevođenje svim kršćanskim zajednicama. No prije nego što do toga dođe, od najvećeg je interesa za sve kršćane koji cijene Sveto pismo razumjeti odnos koji obične Biblije Europe i Amerike imaju prema onim vrlo drevnim dokumentima o kojima smo govorili.

Učinak takvog uspoređivanja uobičajenog engleskog teksta s najdrevnijim autoritetima bit će jednako često otkrivanje slaganja kao i neslaganja. Istina, tri velika spomenuta rukopisa razlikuju se jedan od drugoga i po starosti i po autoritetu, te se ni za jedan od njih ne može reći da stoji toliko visoko da je samo njegova presuda dovoljna da utiša svaku proturječnost. Ali postupati prema takvim drevnim autoritetima sa zanemarivanjem bilo bi neopravdana arogancija ili kažnjiv nemar; i bilo bi to doista nerazumijevanje postupaka Providnosti ako, nakon što su ti dokumenti sačuvani kroz sve opasnosti od četrnaest ili

petnaest stoljeća i predani sigurno u naše ruke, ne bismo iste primili sa zahvalnošću kao najdragocjenije instrumente za rasvjetljavanje istine.

Moglo bi se prigovoriti da se naš pothvat protivi istinskom poštovanju; te da ćemo tako izlažući netočnosti engleske verzije dovesti na loš glas djelo koje je stoljećima bilo predmetom ljubavi i štovanja, kako u javnosti tako i privatno. Ali oni koji bi proces znanstvene kritike i testiranja koji predlažemo žigosali kao nepoštovanje, jako se varaju. Nama se najdoličnijim i najpunijim poštovanja čini pravac da ne prihvaćamo ništa kao Božju riječ što se kao takvo ne dokazuje svjedočanstvom najstarijih, pa stoga i najsigurnijih, svjedoka koje nam je On predao u ruke.

S tim pogledom, i s tom namjerom, pisac ovog Uvoda bavio se u proteklih trideset godina pretraživanjem ne samo europskih knjižnica, nego i najzabačenijih samostana Istoka, kako u Africi tako i u Aziji, tražeći najstarije rukopise Biblije; i učinio je sve što je u njegovoj moći da prikupi najvažnije takve dokumente, da ih uredi i objavi na dobrobit kako sadašnjeg doba tako i potomstva, kako bi se izvorni tekst svetih pisaca utvrdio na temelju najpažljivijeg istraživanja....

Prije nego što prijedemo na detaljniji govor o sadašnjem izdanju, bit će uputno reći nešto detaljno o tri velika rukopisa na koja smo se već tako često pozivali. Prvi koji je došao u posjed Europe bio je Vatikanski kodeks. Odakle ga je nabavila Vatikanska knjižnica nije poznato; ali pojavljuje se u prvom katalogu te zbirke, koji datira iz 1475. godine. Rukopis obuhvaća i Stari i Novi zavjet. Od potonjeg, sadrži četiri evanđelja, Djela, sedam katoličkih (općih) poslanica, devet Pavlovih poslanica, te Poslanicu Hebrejima sve do IX. 14, od kojeg retka pa do kraja Novog zavjeta

ima nedostatak; tako da nedostaju ne samo zadnja poglavlja Hebrejima, već i Poslanice Timoteju, Titu i Filemonu, kao i Otkrivenje. Pisan je u tri stupca po stranici. Posebnosti rukopisa, raspored rukopisa te karakter teksta – posebno neka vrlo izvanredna čitanja – sve se to spaja kako bi izradu ovog kodeksa smjestilo u četvrto stoljeće, moguće oko njegove sredine. Zbog propisa Papinske knjižnice dugo je vremena bilo vrlo teško koristiti taj rukopis. Ali 1828. godine izdanje istog poduzeo je Angelo Mai, kasnije kardinal, na poticaj pape Lava XII. Međutim, djelo se nije pojavilo sve do 1857., tri godine nakon Maijeve smrti, i iznimno je netočno. Stotine njegovih pogrešaka ispravio je sadašnji pisac u svom djelu *Novum Testamentum Vaticanum*, 1867; a daljnje ispravke pružilo je faksimilno izdanje Vercellonea i Cozze, 1868., koji su uključeni u *Appendix Novi Testamenti Vaticani*, 1869.

Aleksandrijski kodeks je 1628. godine kralju Karlu Prvom poklonio Ćiril Lukaris (Cyril Lucar), carigradski patrijarh, koji ga je sam donio iz Aleksandrije, čiji je prethodno bio patrijarh i odakle ovaj kodeks i vuče ime. Pisan je na stranicama od dva stupca, a sadrži i Stari i Novi zavjet. Iz Novog zavjeta nedostaju sljedeći odlomci: Matej I. 1 do XXV. 6; Ivan VI. 50 do VIII. 52; 2. Korinćanima IV. 13 do XII. 6. Na paleografskim i drugim temeljima, činilo bi se da je napisan oko sredine petog stoljeća. Novi zavjet objavio je 1786. u kvazi-faksimilu C. G. Woide, a nedavno ga je, u manjem formatu uz ispravke, ponovno izdao B. Harris Cowper.

Sinajski kodeks osobno sam bio toliko sretan da otkrijem 1844. i 1859. u samostanu sv. Katarine na planini Sinaj, a te potonje godine donio sam ga u Rusiju caru Aleksandru Drugom, na čiji je poticaj i poduzeto moje drugo putovanje na Istok. Pisan je u četiri stupca po stranici, i sadrži kako Stari tako i Novi zavjet – ovaj potonji je savršen,

bez gubitka ijednog lista. Sva razmatranja koja nastoje utvrditi datum rukopisa vode do zaključka da Sinajski kodeks pripada sredini četvrtog stoljeća. Doista, dokazi su u ovom slučaju jasniji nego u onom Vatikanskog kodeksa; i nije nevjerovatno (što ne može biti slučaj s Vatikanskim rukopisom) da je on jedan od pedeset primjeraka Pisma čiju je izradu godine 331. car Konstantin naložio za Bizantij, pod brigom Euzebija iz Cezareje. U tom slučaju prirodan je zaključak da ga je iz Bizantija redovnicima sv. Katarine poslao car Justinijan, osnivač samostana. Cijeli Kodeks objavio je njegov pronalazač, po zapovijedi ruskog cara, 1862. godine, s najskrupuloznom točnošću i u uistinu veličanstvenom obliku, dok je novozavjetni dio izdan u prijenosnom formatu 1863. i 1865.

Ova razmatranja čini se da pokazuju kako prvo mjesto među tri velika rukopisa, kako po starosti tako i po opsegu, drži Sinajski kodeks, drugo Vatikanski, a treće Aleksandrijski. A taj redosljed u potpunosti potvrđuje tekst koji oni izlažu, koji nije puko onaj koji je bio prihvaćen na Istoku u vrijeme kada su prepisani; nego, budući da su ga napisali aleksandrijski prepisivači koji su malo znali grčki, pa stoga nisu ni imali iskušenje činiti izmjene, ostaju u visokom stupnju vjerni tekstu koji je bio prihvaćen kroz veliki dio kršćanstva u trećem i drugom stoljeću. Dokaz za to je njihovo slaganje s najstarijim prijevodima – naime, takozvanim italiskim, nastalim u drugom stoljeću u prokonzularnoj Africi; sirijskim evanđeljima iz istog doba, sada prenesenim iz samostana u pustinji Nitrije u isti taj Britanski muzej; i koptskim prijevodom iz trećeg stoljeća. Potvrđuje ga također i njihovo slaganje s najstarijim Ocima, poput Ireneja, Tertulijana, Klementa i Origena...

Uobičajeni završetak evanđelja po sv. Marku, naime XVI. 9-20, nalazi se u više od pet stotina grčkih rukopisa, u cjelokupnim sirijskim i

koptskim te većini latinskih rukopisa, pa čak i u gotskoj verziji. Ali Euzebij i Jeronim (od kojih je prvi umro 340. godine) izrijeком navode da je u gotovo svim pouzdanim primjercima iz njihovog vremena evanđelje završavalo s 8. retkom; a s time se, od svih postojećih poznatih grčkih rukopisa, danas slažu samo Vatikanski i Sinajski.

Nijedno jedino djelo drevne grčke klasične književnosti ne može predvoditi tri takva originalna svjedoka kao što su Sinajski, Vatikanski

i Aleksandrijski rukopisi u prilog cjelovitosti i točnosti svoga teksta. To što su oni dostupni u slučaju knjige koja je u isto vrijeme najsvetija i najvažnija na svijetu sigurno je razlog za najdublju zahvalnost Bogu.

Konstantin Tišendorf (Constantine Tischendorf) Leipzig, Njemačka 1868.

ŠESTO POGLAVLJE:

LAŽNI ODLOMCI PROFESORA

KONSTANTINA TIŠENDORFA

Na temelju autoriteta Bilješki prof. C. Tišendorfa (Prof. C. Tischendorf) o Čitanjima dvaju najstarijih grčkih rukopisa, Sinajskog i Vatikanskog br. 1209. Sljedeće riječi koje se nalaze u našoj Uobičajenoj verziji Biblije kralja Jakova ne nalaze se u najstarijim rukopisima i očito nisu dio Božanske Riječi. Neka svaki proučavatelj Svetog pisma prođe kroz svoju Bibliju i precrta ove riječi: a zatim pročitajte dotične odlomke i uočite poboljšanje. Ovaj popis obuhvaća sve važne interpolacije (neinspirirane dodane riječi) koje su do danas otkrivene.

Sljedeće je skraćeni popis, provjeravan iznova i iznova, sve dok ono što je preostalo ne predstavlja gotovo sve što je za nas vrijedno u Tišendorfovom djelu. Kada se interpolacije uklone iz Marka 14:30,68,72, izvještaj se u potpunosti slaže s onim koji daju drugi evanđelisti. Ili ponovno, uzmite Ivana 4:9: uopće se ne slaže s Lukom 9:52, koji pokazuje da je sam Gospodin doista imao takvih poslova sa Samaritancima. S ovog smo popisa izostavili desetine interpolacija koje su napravili rani prepisivači s ciljem da sve narative učine ujednačenima, kao i stotine nebitnih riječi, čije dodavanje nije utjecalo na čistoću poruke. S našeg stajališta, postoje vrlo dobri razlozi zbog kojih bi sve u sljedećem skraćenom popisu dodanih riječi trebalo biti precrtano u našim Biblijama.

Mat 5:22	bez razloga
Mat 6:13	Jer tvoje je kraljevstvo, i sila, i slava u vijeke. Amen.
Mat 6:25	ili što ćete piti*
Mat 16:2	Uvečer govorite: Bit će vedro: jer nebo je crveno.
Mat 16:3	Cijeli ovaj redak
Mat 17:11	prvo (ili najprije)
Mat 17:21	i postom
Mat 18:11	Cijeli ovaj redak
Mat 18:12	u planine*
Mat 20:7	i što bude pravo, to ćete primiti
Mat 22:13	i odvedite ga
Mat 23:35	sina Barahijina*
Mat 24:10	i mrzit će jedni druge*
Mat 24:31	glas (ili zvuk) trublje*
Mat 24:41	žene će biti
Mat 25:6	dolazi
Mat 25:13	u koji Sin čovječji dolazi
Mat 25:14	kraljevstvo nebesko
Mat 26:28	novog

Mat 27:52	I grobovi su se otvorili*
Mat 27:53	i uđoše*
Mat 28:19	dakle
Marko 4:37	tako da se već punila*
Marko 6:51	preko mjere, i čudili su se
Marko 7:8	Jer kao što je pranje vrčeva i čaša: i mnoge druge takve stvari činite
Marko 7:14	k meni svi vi*
Marko 9:11	prvo
Marko 9:24	sa suzama
Marko 9:29	i postom
Marko 9:44	Cijeli ovaj redak
Marko 9:45	u oganj koji se nikad ne gasi
Marko 9:46	Cijeli ovaj redak
Marko 9:47	ognjeni (u originalu samo vatra/oganj)
Marko 9:49	i svaka će se žrtva solju posoliti
Marko 10:21	uzmi križ
Marko 10:24	onima koji se uzdaju u bogatstvo
Marko 10:30	kuće i braću i sestre i majke i djecu i zemlju s progonstvima*
Marko 14:30	dvaput*
Marko 14:68	i pijetao zapjeva
Marko 14:72	drugi put* dvaput*
Marko 16:9-20	Svi ovi reci
Luka 2:40	u duhu
Luka 8:45	i kažeš li, Tko me se dotaknu?

Luka 11:4	nego izbavi nas od zla
Luka 16:16	i svaki čovjek navaljuje u nj*
Luka 17:12	koji stajahu izdaleka*
Luka 17:35	žene
Luka 18:11	sa sobom*
Luka 22:43	Cijeli ovaj redak
Luka 22:44	Cijeli ovaj redak
Luka 22:68	me, niti ćete me pustiti
Luka 23:5	poučavajući*
Luka 23:34	Tada reče Isus: Oče, oprosti im; jer ne znaju što čine
Luka 24:42	i od pčelinjeg saća
Ivan 1:25	upitaše ga, i*
Ivan 3:13	koji je na nebu
Ivan 4:9	jer Židovi nemaju posla sa Samaritancima
Ivan 5:3	čekajući micanje vode
Ivan 5:4	Cijeli ovaj redak
Ivan 5:25	i sada jest (i već je tu)*
Ivan 8:1-11	Svi ovi reci
Ivan 8:59	prolazeći kroz njihovu sredinu, i tako je prošao
Ivan 16:16	jer idem Ocu
Ivan 19:23	i također njegovu haljinu*
Ivan 21:25	Cijeli ovaj redak*
Djela 6:3	Duha Svetoga i (trebalo bi stajati - duha)*
Djela 6:8	vjere (trebalo bi stajati - milosti)*

Djela 8:37	Cijeli ovaj redak
Djela 9:5	teško ti je praćati se protiv ostana.
Djela 9:6	I on drhteći i zaprepašten reče: Gospodine, što hoćeš da učinim?
Djela 9:31	crkve (trebalo bi stajati - crkva) bile su (trebalo bi stajati - bila je)
Djela 15:32	i utvrdili ih*
Djela 18:5	potaknut u duhu (trebalo bi stajati - gorljivo se posvetio Riječi)
Djela 18:21	Svakako moram održati ovaj blagdan koji dolazi u Jeruzalemu: ali
Rim 3:22	i na sve
Rim 6:12	njoj u (slušati ju u)
Rim 7:6	tome budućí mrtvi (trebalo bi stajati - budućí mrtvi tome)
Rim 8:1	koji ne hode po tijelu, nego po Duhu.
Rim 8:26	za nas
Rim 11:6	Ali ako je od djela, onda više nije milost: inače djelo više nije djelo
Rim 14:6	a tko ne mari za dan, Gospodinu ne mari
1. Kor	2:1 svjedočanstvo (trebalo bi stajati - otajstvo / tajna)*
1. Kor	6:20 i u svom duhu, koji su Božji
1. Kor	7:5 postu i
1. Kor	10:28 jer Gospodnja je zemlja i njezina punina

1. Kor	13:5 lako
1. Kor	15:24 dolazi
2. Kor	4:14 po (trebalo bi stajati - sa)
Gal 3:1	da se ne pokoravate istini
Gal 3:17	u Kristu
Gal 5:19	preljub
Gal 5:21	ubojstva
Efež 5:9	Duh (trebalo bi stajati - svjetlo)
Efež 5:30	od njegova mesa i od njegovih kostiju
2. Sol	2:9 Onoga
1. Tim	3:16 Bog (trebalo bi stajati - koji)*
1. Tim	4:12 u duhu*
1. Tim	6:5 od takvih se odmakni*
2. Tim	3:3 bez prirodne naklonosti*
Heb 12:18	gori koja bi se mogla opipati i koja je gorjela ognjem (trebalo bi stajati - ognju koji bi se mogao opipati i koji je gorio)*
Heb 12:20	ili će biti probodena strelicom*
Jak 5:16	Ispovijedajte svoje grijehove (trebalo bi stajati - Zato ispovijedajte svoje grijehove)*
1. Pet	2:5 duhovne (ispred riječi žrtve)*
1. Pet	3:8 ljubazni (trebalo bi stajati - ponizni)
2. Pet	1:1 Bog i naš (trebalo bi stajati - naš Gospodin i)*
1. Ivan	3:16 Božju

1. Ivan	5:7 na nebu, Otac, Riječ i Sveti Duh: i to troje su jedno
1. Ivan	5:8 I troje je onih koji svjedoče na zemlji
1. Ivan	5:13 i da vjerujete u ime Sina Božjega
Otkr 1:11	govoreći, Ja sam Alfa i Omega, prvi i posljednji
Otkr 1:11	Crkvama koje su u Aziji
Otkr 1:17	meni, Ne boj se*
Otkr 2:22	njihovih (trebalo bi stajati - njezinih)*
Otkr 5:3	niti pod zemljom*
Otkr 5:9	nas (izostavljeno u Aleksandrijskom rukopisu, jednom od tri najstarija poznata rukopisa)
Otkr 5:10	nas (trebalo bi stajati - njih)* (mi - trebalo bi stajati - oni)*
Otkr 5:13	i pod zemljom*
Otkr 6:2	da pobijedi (trebalo bi stajati - on je pobijedio)*
Otkr 9:4	niti ikakvom zelenilu*
Otkr 9:13	četiri roga*
Otkr 10:6	i more, i ono što je u njemu*
Otkr 11:17	i koji imaš doći*
Otkr 12:12	stanovnici* (riječi koje dolaze prije riječi more i zemlja)
Otkr 14:5	pred prijestoljem Božjim*

Otkr 14:12	ovdje su oni*
Otkr 16:5	i koji ćeš biti (trebalo bi stajati - Sveti)*
Otkr 16:7	drugoga iz*
Otkr 16:11	i od svojih rana* za svoja djela*
Otkr 16:17	s prijestolja*
Otkr 17:16	na [trebalo bi stajati - i]
Otkr 18:22	kojega god obrta on bio*
Otkr 18:22	i zvuk mlinskog kamena više se uopće neće čuti u tebi*
Otkr 20:5	Ali ostali mrtvi nisu oživjeli dok se nije navršilo tisuću godina*
Otkr 21:24	onih koji su spašeni* i čast*
Otkr 21:26	i čast*
Otkr 22:3	više*

** Izostavljeno u Sinajskom rukopisu. Ono što nije ovako označeno izostavljeno je i u Sinajskom i u Vatikanskom rukopisu. Poslanice Timoteju, drugi dio Poslanice Hebrejima te cijelo Otkrivenje nedostaju u Vatikanskom rukopisu br. 1209, budući da su izgubljeni tijekom petnaest i više stoljeća otkako je napisan. Sinajski rukopis je savršen i potpun i najstariji je poznati primjerak Svetog pisma, s obzirom da je napisan (kako se vjeruje) 331. godine po. Kr.*

SEDMO POGLAVLJE:

VAŽNOST PAŽLJIVOG PROUČAVANJA

S popisa lažnih odlomaka, rečenica i riječi koje je prikupio dr. Tišendorf, na temelju svog pažljivog i analitičkog proučavanja Sinajskog rukopisa, odabrali smo uz komentar one koji se čine najvažnijima sa stajališta učinka koji imaju na učenja Biblije u cjelini. U svakom smo slučaju ponudili kratak prijedlog o tome kako interpolacija mijenja značenje teksta. U nekim smo slučajevima predložili mogući razlog zašto je prepisivač koji je napravio dodatak možda mislio da je to poželjno.

Ovi odabiri slijede, a lažni tekst, ili dio teksta, prikazan je podebljanim slovima na početku odlomka, nakon čega odmah slijede naša vlastita zapažanja. Radi uštede prostora, nismo citirali cijeli odlomak u kojem se te interpolacije pojavljuju. Snažno preporučujemo, međutim, da čitatelj potraži te odlomke u svojoj vlastitoj Bibliji (koja će najvjerojatnije biti slična starim tradicionalnim prijevodima) i prouči ih u vezi s predloženim zapažanjima.

Matej 6:13 – "Jer tvoje je kraljevstvo, i sila, i slava u vijeke. Amen." Ove riječi koje su dodane Gospodinovoj molitvi čine je proturječnom. Bilo bi beskorisno moliti da dođe Božje kraljevstvo ako božanska vladavina već u potpunosti djeluje na zemlji. U vrijeme kada su ove nenadahnute riječi dodane Gospodinovoj molitvi, opće je uvjerenje bilo da Kristovo kraljevstvo vlada kroz crkveno-državne sustave Europe, otuda i ovaj pokušaj da se Biblija navede da podrži tu tvrdnju.

Matej 16:2 – "Uvečer govorite: Bit će vedro: jer nebo je crveno." Ovo je puka tradicija koja nema temelja u činjenicama. Upotreba takve izjave u nadahnutoj Riječi nastoji umanjiti autoritet cijele Knjige u umovima razumnih ljudi.

Matej 16:3 – "A ujutro: Danas će nevrijeme, jer je nebo crveno i mutno. Licemjeri, znate raspoznati lice neba; a znakove vremena ne znate?" Cijeli ovaj redak je lažan. Zabilježite sugestiju koja je neposredno prethodila.

Matej 17:21 – "i postom." Da je ovo lažno očito je iz činjenice da je Isus istjerao demona na kojeg se odnosi referenca a da pritom nije bio pripremljen razdobljem posta.

Matej 25:6 – "dolazi." Najaviti da Zaručnik dolazi protivi se proročanstvima koja pokazuju da nitko neće unaprijed znati vrijeme njegovog dolaska. S izbačenom lažnom riječi "dolazi" iz teksta, izjava glasi: "Evo Zaručnika", što ukazuje na prepoznavanje da se Krist već vratio i da je prisutan (parousia).

Marko 4:37 – "tako da se [lađa] već punila." Ovo je očito entuzijastično pretjerivanje prepisivača, jer niti jedan brod ne bi mogao biti pun vode a da ne bude potopljen, što očito nije bio slučaj.

Marko 7:14 – "k meni svi vi," Ovo je očito dodao prepisivač koji je imao pogrešnu predodžbu da je Isus činio sve što je mogao kako bi obratio svakoga, što nije u skladu s Učiteljevim učenjima.

Isus nije očekivao da će svi u to vrijeme razumjeti. Doista, on je često govorio u prisposodobama kako ne bi mogli razumjeti. Vrijeme za opće prosvjetljenje svijeta tek je u budućnosti.

Marko 10:30 – "kuće, i braću, i sestre, i majke, i djecu, i zemlju, s progonstvima;" Rec 29 i 30, bez ovih dodanih riječi, sadrže predivno obećanje kršćanima, osiguravajući im obilne kompenzacijske blagoslove duhovne vrste u ovom životu za svaku žrtvu koju prinesu u Gospodinovu službi, a u svijetu koji dolazi, vječni život. Ali nijedan kršćanin nikada nije primio stotinu kuća u zamjenu za kuću koju je možda žrtvovao u Gospodinovu službi. Materijalni blagoslovi nisu obećani kršćaninu, i takve izjave poput ove teže diskreditiranju razumnosti Biblije.

Marko 16:9-20 – Svi su ovi reci lažni. Kršćanima nije obećana zaštita od zla koje proizlazi iz ugriza zmija i pijenja otrova, kao u 18. retku koji kaže: "Zmije će uzimati; i popiju li što smrtonosno, neće im nauditi." Ovo, kao i mnoge druge interpolacije, nastoji Bibliju učiniti nerazumnom.

Luka 16:16 – "i svaki čovjek navaljuje u nj." Nije istina da svaki čovjek navaljuje u kraljevstvo. Naprotiv, privilegije kraljevstva dostupne su samo "malom stadu" (Luka 12:32) tijekom ovog evanđeoskog doba. Dodatak nadahnutom tekstu očito je napravio prepisivač koji je zastupao stajalište da je božanski plan za ovo doba obraćenje cijelog svijeta.

Luka 22:68 – "me, niti ćete me pustiti." Ove dodane riječi prenose misao da je Isus pokušavao postaviti obranu koja bi rezultirala oslobađajućom presudom, ali to nije bio slučaj. Isus je znao da

mora umrijeti kao čovjekov Otkupitelj, i da je došao njegov čas za vrhovnu žrtvu, stoga nije tražio da ga se oslobodi.

Luka 23:34 – "Tada reče Isus: Oče, oprosti im; jer ne znaju što čine." Neki je prepisivač dodao ove riječi s očitom namjerom da otkrije Učiteljevu dobrohotnost prema svojim neprijateljima, ali zapravo one nisu u skladu s poznatim činjenicama. Što god bi Isus zatražio od Nebeskog Oca bilo bi odobreno. Ali oni koji su ga razapeli nisu bili oprošteni. Bio je to nacionalni grijeh za koji su pretrpjeli tešku kaznu.

Ivan 3:13 – "koji je na nebu." Isus, Sin Čovječji, nije bio na nebu u vrijeme svog razgovora s Nikodemom. Tko god je dodao ove lažne riječi možda je vjerovao da je Isus bio sam Bog, te da je na neki misteriozan način mogao biti na zemlji i na nebu u isto vrijeme.

Ivan 4:9 – "jer Židovi nemaju posla sa Samaritancima." Ove su riječi povijesno netočne, kao što to ukazuje Luka 9:52.

Ivan 5:3,4 – Od riječi "čekajući" u trećem retku, pa kroz četvrti redak. Ove riječi odražavaju praznovjerja koja su igrala tako važnu ulogu u vjerskim životima takozvanih kršćana tijekom mračnog srednjeg vijeka.

Ivan 5:25 – "i sada jest (i već je tu)," Ubrzo nakon što su apostoli usnuli u smrt, crkva je počela gubiti iz vida pravu nadu uskrsnuća. Poganska doktrina o neposrednom preživljavanju nakon smrti – koja je u takozvanim kršćanskim krugovima postala doktrina o prirodnoj besmrtnosti – učinila je uskrsnuće mrtvih nepotrebnim. Dodavanje riječi "i sada jest" ovom tekstu namijenjeno je prenošenju misli da se Isusovo obećanje o uskrsnuću ispunjava na neki tajanstven način kada netko čuje poziv istine i postane kršćanin. Tako se ne samo poništava

pravo značenje ovog obećanja, već se tekst tjera da proturječi samom sebi, jer uskrsnuće ne bi moglo u isto vrijeme i dolaziti i već biti tu.

Ivan 8:1-11 – Svi su ovi reci lažni. Vrlo zanimljiva priča, ali očito samo legendarna.

Ivan 21:25 – Cijeli ovaj redak je također lažan. Očito nitko nije mogao reći dovoljno u tri i pol godine – koliko je trajalo Isusovo djelovanje – da se napuni toliko knjiga da ih svijet ne bi mogao obuhvatiti. Odlomci poput ovog pomažu diskreditirati Bibliju, bez obzira na to što su njezini prijatelji imali na umu kada su ih dodavali.

Djela 15:32 – "i utvrdili ih." Ove riječi, koje opisuju tradicionalnu odredbu, možda su dodane u pokušaju da se opravda praksa koja inače nije autorizirana u Bibliji.

Rimljanima 8:26 – "za nas" Ove dvije male riječi mogu se činiti kao bezazlen dodatak ovom tekstu, ali kada analiziramo odlomak otkrivamo da se njihovom upotrebom Sveti Duh, ili Božja moć, prikazuje kao osoba koja posreduje pred prijestoljem milosti u ime kršćana, uzdasima koji se ne mogu izreći. Izostavljanjem ovih dodanih riječi dobivamo pravo značenje teksta. To je vlastiti kršćaninov duh (um/srce) koji se, često zbog nedostatka odgovarajućih riječi za izražavanje, približava Bogu u stavu molitve.

1. Korinćanima 6:20 – "i u svom duhu, koji su Božji." Očit pokušaj podupiranja pogrešne teorije koja je unesena u crkvu tijekom mračnog srednjeg vijeka, a to je da je duh entitet odvojen i različit od tijela.

Efežanima 5:30 – "od njegova mesa i od njegovih kostiju." Kristovo proslavljeno tijelo, čiji su kršćani potencijalni udovi, nije tijelo od mesa, kao što ove riječi nastoje ukazati.

1. Timoteju 3:16 – "Bog" Dodavanje riječi Bog u ovom tekstu predstavlja još jedan napor da se dokaže kako su Isus i Bog jedna te ista osoba. Osobnost o kojoj se raspravlja u ovom tekstu je Krist Isus, koji se uvodi u 13. retku. Prema grčkom tekstu, umjesto Bog treba koristiti riječ koji (ili onaj koji).

1. Petrova 2:5 – druga upotreba riječi "duhovne". Žrtve koje prinosе kršćani su njihova zemaljska prava i privilegije. Obećana im je duhovna nagrada, ali se od njih ne traži da žrtvuju duhovne stvari.

1. Ivanova 3:16 – "Božju" (od Boga) Ove su riječi dodali prevoditelji i nema ih ni u jednom grčkom tekstu. Ovo je još jedan pokušaj da Biblija dokaže kako su Bog i Isus isto. Nije Bog položio svoj život za nas, nego je to učinio Sin Božji.

1. Ivanova 5:7 – "na nebu, Otac, Riječ i Sveti Duh: i to troje su jedno." Ove su riječi dodane u nastojanju da se dokaže trinitarijanska doktrina. To je jedini izraz u Verziji kralja Jakova u Bibliji koji na bilo koji način sugerira trojedinog Boga, ali on je lažan, pa se stoga ne bi trebao prihvatiti kao dio nadahnute Riječi.

1. Ivanova 5:8 – "I troje je onih koji svjedoče na zemlji." Nakon što je dodao gore navedene riječi u 7. retku, prepisivač je očito osjetio potrebu dodati ove riječi 8. retku kako bi cijeli odlomak izgledao potpuniji i razumniji.

Otkrivenje 20:5 – "Ali ostali mrtvi nisu oživjeli dok se nije navršilo tisuću godina." Ove su riječi dodane u vrijeme kada je crkva tvrdila da ispunjava biblijska obećanja u vezi s tisućugodišnjom Kristovom vladavinom. Mrtvi nisu bili uskrsavani tijekom ovog pseudo-milenija,

pa je bilo zgodno učiniti da nadahnuti zapis poučava kako uskrснуće ne treba očekivati sve do kraja tisuću godina.

Otkrivenje 21:24 – "onih koji su spašeni." Prepisivač koji je dodao ove riječi očito je izgubio iz vida božanska obećanja o blagoslovu svih naroda na zemlji. Iako Pismo ne uči univerzalnom spasenju svih pojedinaca, ipak će sve obitelji na

zemlji imati priliku biti blagoslovljene tijekom Kristove vladavine kraljevstva, a upravo tu činjenicu ove dodane riječi nastoje poništiti.

"Svaka je Božja riječ čista: On je štit onima koji se u Njega pouzdaju. Ne dodaji Njegovim riječima, da te ne ukori i da se ne nađeš lašcem." – Izreke 30:5, 6

OSMO POGLAVLJE:

PRIJEVOD ENGLJSKE BIBLIJE:

KRONOLOGIJA GLAVNIH PRIJEVODA

Biblija u rukopisnom obliku

- Wycliffeov prijevod (s latinskog)
- Purveyeva revizija

Biblija u tiskanom obliku

- Tyndaleov Novi zavjet
- Tyndaleov Stari zavjet
- Tyndaleov Novi zavjet (revidirao Tyndale)
- Coverdaleova Biblija (prema latinskoj, Lutherovoj njemačkoj i Zwinglijevoj švicarskoj Bibliji)
- Matthewova (temeljena na Tyndaleovoj Bibliji)
- Tavernerova revizija (temeljena na Matthewovoj Bibliji)
- Velika Biblija (The Great Bible) (temeljena na Matthewovoj Bibliji)
- Whittinghamov Novi zavjet
- Ženevska Biblija
- Biskupska Biblija (Bishops' Bible)
- Rheims Novi zavjet (temeljen na latinskom)
- Douai Biblija (Stari zavjet temeljen na latinskom)
- Autorizirana Verzija kralja Jakova (King James Version)

- Revidirana standardna verzija Novog zavjeta
- Revidirana standardna verzija Starog zavjeta
- Američka standardna verzija (American Standard - od Revidirane standardne verzije)

Ostale zanimljive činjenice o prevođenju:

- Prije Wycliffea, postojalo je oko četrdeset prijevoda samo dijelova Biblije s latinskog na engleski.
- Između vremena Wycliffea i Tyndalea, bilo je još dvadeset i šest prijevoda, uključujući Wycliffeov prijevod i njegovih nekoliko revizija.
- Od 1525. do Verzije kralja Jakova 1611., postojalo je nekih 212 izdanja – kako cjelovitih tako i u dijelovima.
- Između dovršetka Verzije kralja Jakova i Američke standardne verzije (American Standard Version), bilo je ne manje od 522 prijevoda.
- Između 1901. i 1985. zabilježeno je oko 440 nastojanja da se prevede Biblija.
- Stoga je između 1384. i 1985. bilo najmanje 1240 prijevoda i/ili revidiranih izdanja Biblije u cijelosti ili djelomično.

Otkako se 1884. pojavila Revidirana verzija (Revised Version) s ispravljenim pogreškama Autorizirane verzije kralja Jakova, koja se tako široko koristi u kršćanskom svijetu, na scenu su stupile mnoge nove verzije. Otprilike u isto vrijeme, (1872. – 1. izdanje; 1902. – 3. izdanje) objavljena je Rotherhamova Naglašena Biblija (Rotherham's Emphasized Bible). Sveta Biblija na modernom engleskom jeziku Ferrara Fentona (The Holy Bible in Modern English), izdana 1903., ponovno je s manjim preinakama objavljena nekoliko puta sve do 1940-ih.

Godine 1939. postala je dostupna Kompletna Biblija (The Complete Bible), američki prijevod Goodspeeda i Smitha, također poznata kao Goodspeedova Biblija. Izvorna Revidirana verzija revidirana je 1901. i postala je poznata kao Američka standardna verzija (ASV). Autorska prava na ovu ASV Bibliju iz 1901. nabavilo je Nacionalno vijeće Kristovih crkava (National Council of Churches of Christ) 1920-ih te su oni započeli reviziju ASV-a 1946. godine, objavivši Revidiranu standardnu verziju (Revised Standard Version - RSV) 1952. godine. Ovaj rad, koji je vodio odbor mnogih učenjaka, dobio je veliki publicitet jer ga je sponzoriralo Federalno vijeće crkava SAD-a.

Novi prijevodi Biblije tu nisu završili:

- Novi zavjet na modernom engleskom (New Testament in Modern English, 1958.), J.B. Phillips
- Berkley verzija (1959.)
- Proširena Biblija (Amplified Bible, 1965.), u izdanju Zaklade Lockman

- Jeruzalemska Biblija (1966.), rimokatolički prijevod na francuski u Ecole Biblique et Archeologique u Jeruzalemu
- Novi zavjet: Novi prijevod (New Testament: A New Translation, 1968.), William Barclay
- Nova engleska Biblija (New English Bible, 1970.). Učenjaci iz Engleske, Škotske, Walesa i Irske u suradnji sa sveučilištima Cambridge i Oxford
- Nova američka Biblija (New American Bible, 1970.), od strane katoličkih učenjaka i prvi odmak od latinske Vulgate
- Nova američka standardna verzija (New American Standard, 1971.), u izdanju Zaklade Lockman
- Živa Biblija (Living Bible, 1974.), K.N. Taylor, parafraza Američke standardne verzije
- Današnja engleska verzija (Today's English Version, 1976.), također poznata kao Biblija dobrih vijesti (The Good News Bible), pod pokroviteljstvom Američkog biblijskog društva
- Nova međunarodna verzija (New International Version, 1978.), pod pokroviteljstvom New York Bible Society koristeći učenjake iz cijelog svijeta; svaka knjiga Biblije bila je dodijeljena timu učenjaka
- Nova verzija kralja Jakova (New King James Version, 1982.), pod pokroviteljstvom The International Trust for Bible Studies i izdavača Thomas Nelson Bible Publishers koristeći 119 učenjaka
- Revidirana engleska Biblija (Revised English Bible, 1989.). Ažuriranje i revizija Nove engleske Biblije
- Nova revidirana standardna verzija (New Revised Standard Version, 1994.), revizija Revidirane standardne verzije

Svaki prijevod svjedočanstvo je velike brige koju je Bog uložio u Svoju pisanu poruku namijenjenu Svojoj vjernoj djeci. Krv vjernih

mučenika koji su umrli kako bi je prenijeli svakoj novoj generaciji govori neizmjereno puno o njihovoj ljubavi prema Bogu i Njegovoj svetoj istini. Budimo joj vjerni.

DEVETO POGLAVLJE:

OSTALE FASCINANTNE ČINJENICE O BIBLIJI

- Riječ biblija dolazi od grčke riječi biblia što znači knjige. Sveta Biblija sastavljena je od 66 knjiga.
- Godine 1456., u Mainzu u Njemačkoj, Johann Gutenberg tiskao je prvu Bibliju koristeći pomična slova. Bila je to prekrasna, umjetnička, folio formata latinska Vulgata.
- Biblija se zapravo sastoji od 773 692 riječi i prosječnoj bi osobi trebalo 70 sati da je pročita.
- Biblijsko društvo Ujedinjenog Kraljevstva izračunalo je da je broj tiskanih Biblija između 1816. i 1975. godine bio 2 458 000 000. Do 1992. procijenjeni broj narastao je na gotovo šest milijardi. Do 2012. godine, preko osam milijardi Biblija podijeljeno je diljem svijeta – a velika većina još je uvijek dostupna za korištenje. Ove brojke ne uključuju razne digitalne verzije Biblije koje danas koriste milijuni ljudi na računalima, Blackberryjima i iPhone uređajima.
- Biblija je svake godine i dalje na vrhu popisa bestselera. Prodaja Biblije u svijetu veća je od 100 milijuna svake godine, uvelike nadmašujući bilo koju drugu knjigu u povijesti. Bez sumnje, Biblija je najprodavanija knjiga svih vremena.
- Stari zavjet izvorno je napisan na hebrejskom, a Novi zavjet izvorno je napisan na grčkom. Trenutno je cjelokupna Biblija objavljena na više od 450 jezika. Samo je Novi zavjet objavljen na gotovo 1400 jezika, a Evanđelje po Marku na više od 2370 jezika. Iako ove brojke predstavljaju manje od polovice jezika i dijalekata koji su trenutno u upotrebi u svijetu, one bez obzira na to uključuju primarna sredstva komunikacije za debelo preko 90% svjetske populacije. (Svjetsko izvješće Ujedinjenih biblijskih društava, ožujak 2002.)
- Katalog knjiga izdavača Harper San Francisco procjenjuje da trenutna godišnja potrošnja na Biblije u Americi iznosi 425 milijuna dolara te da prosječno američko kućanstvo posjeduje četiri Biblije.
- Konzervativna je procjena da su 2005. Amerikanci kupili nekih dvadeset i pet milijuna Biblija – dvostruko više nego najnoviju knjigu o Harryju Potteru. (The New Yorker, 18. travnja 2006.)
- Svici s Mrtvog mora otkriveni su u jedanaest špilja uz sjeverozapadnu obalu Mrtvog mora između 1947. i 1956. godine. Područje je udaljeno oko 21 kilometar istočno od Jeruzalema i nalazi se na oko 400 metara ispod razine mora. Uglavnom fragmentirani tekstovi numerirani su prema špilji iz koje potječu. Nazvani su najvećim rukopisnim otkrićem modernog doba.
- Mračno doba (Mračni srednji vijek) nazvano je tako jer se kršćanstvo mrštilo na znanje, zabranjujući čitanje i posjedovanje Biblije.

Crkva to priznaje u svojim vlastitim Zakonima: "Kanon 14. Također zabranjujemo da se laicima dozvoli posjedovanje knjiga Starog ili Novog zavjeta; najstrože zabranjujemo da imaju bilo kakav prijevod ovih knjiga." (Crkveni sabor u Toulouseu 1229. po. Kr.) Stotine tisuća bile su mučene u Kristovo ime kako bi se spriječilo da njegove vlastite riječi dopru do srca i umova naroda.

- Ispitivanje svakog retka Pisma o pojedinoj temi nekoć je bilo nemoguće. Sada se to postiže relativno lako korištenjem dviju velikih knjiga: Strongove iscrpne konkordancije (Strong's Exhaustive Concordance) i Youngove analitičke konkordancije (Young's Analytical Concordance). Svaka od ovih knjiga navodi svaku riječ u Bibliji kralja Jakova. Također su navedene hebrejske i grčke riječi iz kojih proizlaze zajedno s definicijama.
- "Vezanje i rješavanje" (Binding and loosing) bio je uobičajen oblik izražavanja u biblijska vremena kako bi se označilo zabranjivanje i dopuštanje. Matej 16:19 navodi: "I dat ću ti ključeve kraljevstva nebeskoga: i što god svežeš na zemlji, bit će svezano na nebesima; i što god razriješiš na zemlji, bit će razriješeno na nebesima." S obzirom isključivo na apostole, Bog je kontrolirao njihove izjave kako bi se njihove odluke i spisi s pravom mogli smatrati autoritativnima.
- Židovi svoju Bibliju zovu Tanakh. Riječ se temelji na tri podjele hebrejske Biblije: Zakonu, Prorocima i Spisima. Hebrejske riječi za njih su Tora (Torah), Nevi'im (Nebi'im) i Ketuvim (Kethubim). Početna slova ovih triju riječi su T-N-K, koja se spajaju u riječi Tanakh.
- Kada je Isus rekao: "ni jedna jota ili jedna vitica iz zakona neće proći, dok se sve ne ispuni" (Matej 5:18), on je potvrdio važnost Starog zavjeta i Mojsijevog zakona. Jota je bio jod, najmanje slovo hebrejske abecede, dok je vitica bila samo dio slova: mali potez perom. Isus je također rekao: "Ne mislite da sam došao ukinuti zakon ili proroke: nisam došao ukinuti, nego ispuniti." (Matej 5:17) A Galaćanima 3:24, 25 stoji: "Tako nam je zakon bio odgajatelj da nas dovede Kristu..."
- Velika piramida u Egiptu spominje se u Bibliji. (Vidi Izaija 19:19-20) Piramida je jedini oblik koji ima četiri ugaona kamena i jedan vršni kamen – glavni kamen zaglavni. Vršni kamen Velike piramide graditelji su odbacili, baš kao što je Isus bio odbačen. "Reče im Isus: Zar niste nikada čitali u Pismima: Kamen koji su graditelji odbacili, taj je postao glavom ugla..." Matej 21:42; Efežanima 2:20
- Biblija je najstarija ikada napisana povijesna knjiga koja je preživjela svoju povijest.
- Prispodobе nisu namijenjene tome da budu lako razumljive, već im je namjera bila sakriti istine od onih koji su bili samo znatiželjni čitatelji Biblije. "Tada pristupiše učenici i rekoše mu: Zašto im govoriš u prispodobama? On odgovori i reče im: Jer je vama dano da znate otajstva kraljevstva nebeskoga, a njima nije dano... Zato im govorim u prispodobama: jer gledajući ne vide; i slušajući ne čuju, niti razumiju... Ali blago vašim očima, jer vide: i vašim ušima, jer čuju."

STUDIJE SVETOG PISMA

Najsveobuhvatnija serija za proučavanje
Biblije dostupna danas!

Usklađuje cijelu Bibliju – od Postanka do Otkrivenja
– u svjetlu biblijskih vlastitih nadahnutih izjava.

Jedno je znati o Bibliji, ali važnije je doista znati što njene stranice naučavaju.
Serija *Studije u Pismu* pratilac je proučavateljima Biblije.

Ove knjige ispituju Pismo kroz pet međusobno
povezanih metoda proučavanja:

- tematsko proučavanje
- analiza po vremenskom okviru
- otkrivanje tipova i antitipova
slika i protuslika
- simbolični i doslovni jezik
- proučavanje konteksta

Opisana kao najvažnije biblijsko izlaganje 20. stoljeća,
ona rasvjetljuje stotine dugo pogrešno shvaćenih Pisama,
detaljno opisujući plan i svrhu Boga punog ljubavi i mudrog
Stvoritelja – kroz prošlost, sadašnjost i budućnost.

HRVATSKI
PRIJEVOD
DOSTUPAN

Dostupne za kupnju, čitanje i/ili
preuzimanje besplatno na internetu na:
www.istrazivaciBiblijeuHrvatskoj.com

Za narudžbu nazovite ili pišite:

Udruženi Istraživači Biblije

Kneza Branimira 18, 44010 Sisak.

 Nazovite 098-199-4362 za više informacija.

Fascinantne činjenice za Istraživače Biblije